

De invloed van de *sixties* op de Australische Aboriginal rechtenbeweging (1958-1972)

Van het collectieve streven naar gelijke rechten en gelijk burgerschap naar de strijd voor
individuele rechten én erkenning van groepsrechten en -identiteit

Naam: Denise Hannema

Studentnummer: 4116712

Masterscriptie Geesteswetenschappen:

Internationale Betrekkingen in historisch perspectief

Scriptiebegeleider: Dr. Peter A.M. Malcontent

Datum: 13 maart 2015

Universiteit Utrecht

Voorwoord

Mijn interesse voor de Australische Aboriginals en Torres Strait Islanders is ontstaan tijdens een onderzoekseminar van de Universiteit Utrecht genaamd *Guilt of Nations*. Dit heeft zich verder ontwikkeld tijdens mijn stage begin 2014 bij de *Department of Aboriginal Affairs* in Sydney, Australië. Welnu presenteer ik u met trots deze masterscriptie.

Graag wil ik mijn scriptiebegeleider dr. Peter A.M. Malcontent bedanken voor zijn goede adviezen en opbouwende kritiek, mijn partner Wouter van Deventer voor zijn steun en toeverlaat, mijn nicht Leonie Vervelde voor de kritische blik en stimulerende woorden, mijn moeder Adriana C. Vervelde voor alle steun en vriend Sebastiaan G. de Haan voor het nalezen van de scriptie. Niet in het minst wil ik mijn tante Gertine M. Vervelde bedanken voor alle steun en hulp tijdens het schrijven, en het becommentariëren en nalezen van de scriptie.

Inhoudsopgave

Inleiding	p. 3
1. De <i>sixties</i>	p. 10
1.1 De kenmerken van de <i>sixties</i>	p. 10
1.2 Periodisering.....	p. 18
2. Aboriginal activisme in de jaren twintig en dertig	p. 22
2.1 Aboriginal cultuur.....	p. 23
2.2 De eerste Aboriginal organisaties.....	p. 24
2.2.1 Achtergrond.....	p. 24
2.2.2 Ideologie en doelstellingen.....	p. 28
2.3 Conclusie.....	p. 32
3. De Aboriginal beweging	p. 35
3.1 Burgerrechten en burgerschap.....	p. 35
3.1.1 De manifestatie van de <i>sixties</i>	p. 42
3.2 De opkomst van <i>Black Power</i>	p. 46
3.2.1 De verschuiving.....	p. 48
3.2.2 Landrechten.....	p. 53
Conclusie	p. 58
Literatuurlijst	p. 66

Inleiding

Aboriginal activisme in Australië richtte zich in de afgelopen drie decennia voornamelijk op de erkenning en waardering van de rechten en de identiteit van de Aboriginals en Torres Strait Islanders (hierna te noemen 'Aboriginals'). Ook was er sprake van een toenemende vraag naar financiële compensatie, restitutie en andere vormen van *restorative justice*, voor systematische mensenrechtenschendingen in het verleden. De Australische federale regering wendde zich tegelijkertijd tot *transitional justice*, wat als volgt gedefinieerd kan worden:

(...) the full range of processes and mechanisms associated with a society's attempt to come to terms with a legacy of large-scale past abuses, in order to ensure accountability, serve justice and achieve reconciliation.¹

Verschillende *transitional justice* mechanismen en processen, zoals waarheidscommissies, officiële politieke excuses, herstelbetalingen en vergelding, zijn in de afgelopen decennia in toenemende mate door verschillende naties en samenlevingen toegepast bijvoorbeeld in een transitie van een dictatuur naar een democratie, bij conflicterende democratieën of om in het reine te komen met systematische mensenrechtenschendingen.

In de rijke literatuur omtrent *transitional justice* is onder andere veel geschreven over de opkomst van *transitional justice* aan het eind van de vorige eeuw; de verschillende mechanismen en processen en; de vraag of en waarom huidige samenlevingen en regeringen verantwoordelijkheid moeten nemen voor grote mensenrechtenschendingen in het verleden.² *Transitional justice* is bovenal een onderwerp wat vaker onderzocht is, omdat het een spanningsveld tussen 'making peace' en 'doing justice' met zich meebrengt.

¹ United Nations Rule of Law, 'Transitional justice', http://www.unrol.org/article.aspx?article_id=29 (15 september 2014).

² Zie J. Torpey, *Politics and the Past: On Repairing Historical Injustices* (Landham 2003), M. Gibney (eds.), *The Age of Apology. Facing Up to the Past* (Philadelphia 2008), E. Barkan, *The Guilt of Nations. Restitution and Negotiating Historical Injustices* (New York 2000), M. Minow, *Between Vengeance and Forgiveness. Facing History after Genocide and Mass Violence* (Boston 1998), N. Biggar (ed.), *Burying the Past. Making Peace and Doing Justice After Civil Conflict* (Washington D.C. 2003) en C. Sandoval Villalba. Briefing Paper. Transitional Justice: Key Concepts, Processes and Challenges http://www.idcr.org.uk/wp-content/uploads/2010/09/07_11.pdf. 2011. 15 september 2014.

Academicus Nigel Biggar ziet dit als een lastig dilemma: ‘What, then, shall we choose? A peace built upon the public suppression of the victims’ memories, or a justice that risks bringing war back to life again?’³ Daarbij merkt historicus Martha Minow op dat in de loop van de twintigste eeuw, paradoxaal genoeg een periode waarin mensenrechten op grote schaal werden geschonden, een verschuiving plaatsvond richting *restorative justice*. Bij *restorative justice* ligt de nadruk, in tegenstelling tot *retributive justice* waar de dader en het bestraffen van zijn daden centraal staan, op het slachtoffer, het herstellen van het leed en het bieden van genoegdoening.⁴

Daarbij is het volgens historicus Elazar Barkan van belang dat moraliteit en morele kwesties de publieke opinie en de politieke agenda zijn gaan domineren en hebben geleid tot een zekere welwillendheid van naties om hun eigen schulden te omarmen, wat gepaard ging met de opkomst van ‘neo-Enlightenment morality’. Deze nieuwe vorm van moraliteit houdt in dat mensenrechten niet alleen ten deel vallen aan individuen, maar ook aan groepen en minderheden:

Together with the expansion of civil rights to minorities and women, there evolved a new willingness to recognize the place of indigenous peoples in the modern nation. It is here that the extension of the principle of equality to groups previously denied such treatments has, first, expanded the notion of who deserves individual human rights and, second, reformulated these rights to include group human rights.⁵

Volgens Barkan vertaalde de vraag naar groepsrechten zich in de afgelopen decennia in een roep om erkenning van historische onrechtvaardigheden en, in sommige gevallen, om zelfbeschikking en soevereiniteit.⁶ Dit wordt onderschreven door historicus Duco Hellema, die er het volgende over zegt:

As the validity of general and universal progressive ideals weakened, different social and ethnic groups began to justify their demands for social justice by pointing to their cultural identities, their histories, and to historical injustices.⁷

³ N. Biggar, ‘Making Peace or Doing Justice: Must We Choose?’, in: Biggar, *Burying the Past*, 7.

⁴ G. Bazemore, ‘Restorative Justice and Earned Redemption: Communities, Victims, and Offender Reintegration’, *American Behavioral Scientist* 41 (1998) en J. Braithwaite, ‘Restorative Justice: Assessing Optimistic and Pessimistic Accounts’, in: M. Tony (ed.), *Crime and Justice: A Review of Research* (Chicago 1999), zoals geciteerd in D. Hannema, ‘We Say Sorry’. Australië op weg naar verzoening (Paper onderzoeksseminar Guilt of Nations, Utrecht 2014) 3.

⁵ Barkan, *The Guilt of Nations*, xxvi.

⁶ Ibidem, xxvi-xxvii.

⁷ D. Hellema, *The Marketization of Historical Justice* (Utrecht 2011) 8.

In het artikel ‘Marketization of Historical Justice’ koppelt Hellema de toenemende vraag naar *restorative justice* voor omvangrijke mensenrechtenschendingen in het verleden aan de historische omstandigheden van de ‘long seventies’, die duurde van het einde van de jaren zestig tot begin jaren tachtig van de vorige eeuw. Hij concludeert dat er sprake was van een *Rights Revolution*. Met andere woorden, het collectieve streven naar maatschappelijke hervorming dat kenmerkend was voor de jaren zestig, ontwikkelde zich begin jaren zeventig in een strijd voor individuele rechten én erkenning van groepsrechten- en identiteit.⁸ Overigens zorgde de terugkeer van het liberalisme en individualisme in de jaren zeventig, wat ook wel de ‘Me-Decade’ wordt genoemd, ervoor dat het collectieve streven naar hervorming plaats moest maken voor individuele en collectieve rechten en groepsidentiteit. Tot slot stelt Hellema dat de verruiming van het gelijkheidsbeginsel ten aanzien van groepsrechten gezien kan worden als de apotheose van het activisme van verschillende minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen in de jaren zestig.⁹ Met andere woorden, emancipatie- en minderhedenbewegingen hebben volgens Hellema hun oorsprong in dit tijdperk.

De Australische *Aboriginal rights movement* (hierna te noemen ‘de Aboriginal beweging’) richtte zich aanvankelijk op het verkrijgen van gelijke rechten en gelijk burgerschap voor Aboriginals. Aan het einde van de jaren zestig kwam de nadruk te liggen op een strijd om specifieke rechten, in het bijzonder, landrechten voor Aboriginals. In dit onderzoek wordt betoogd dat de historische context van Aboriginal activisme en de invloed van de *sixties* op de Aboriginal beweging van essentieel belang zijn om de verschuiving aan het einde van de jaren zestig te kunnen begrijpen en verklaren. Deze scriptie betreft er een andere periode bij en bouwt aldus voort op de these van Hellema. Op die manier voegt dit onderzoek iets toe aan de al bestaande wetenschappelijke literatuur over *transitional justice*.

Met betrekking tot Aboriginal activisme in de jaren zestig in Australië spreekt historicus Jennifer Clark van ‘the emergence of the 60s phenomenon’. Clark stelt dat Aboriginal activisme zich in deze periode ontwikkelde naast en beïnvloed werd door andere bestaande bredere sociaal-politieke activiteiten en intellectuele verschuivingen in

⁸ Ibidem, 6.

⁹ Ibidem, 7 en D. Hellema, ‘De Lange Jaren Zeventig’, *Tijdschrift voor Geschiedenis* 123 (2010) 84.

Australië en andere delen van de wereld.¹⁰ Met andere woorden, zij plaatst Aboriginal activisme in de bredere context van de jaren zestig. Historici Bain Attwood en Andrew Markus gaan daarentegen uitgebreid in op Aboriginal *grassroots* activisme en maken daarbij gebruik van een breed scala aan historische documenten van de hand van Aboriginal activisten.¹¹

Historicus John Chesterman brengt deze perspectieven in zekere zin samen door te stellen dat de Australische federale regering haar beleid ten aanzien van de Aboriginals in de loop van de jaren zestig heeft aangepast in reactie op binnenlands activisme en internationale kritiek.¹² Historicus Sue Taffe onderschrijft dit en voegt daaraan toe dat de regering vreesde dat haar reputatie in het geding zou komen als zij haar beleid ten aanzien van de Aboriginals niet zou aanpassen. Daarbij benadrukt Clark dat er in de jaren zestig, door de veranderde internationale raciale dynamiek, sprake was van een groter rassenbewustzijn onder de blanke Australiërs, wat leidde tot toenemende binnenlandse druk en internationale pressie.¹³ Tot slot gaat academicus Sean Scalmer in op wat hij ‘political gimmick’ noemt. Dit betreft de wisselwerkingen tussen protestacties, die veelal een morele lading hadden, en de media. Aboriginal activisten namen verschillende protestmethoden en –tactieken, taal en symbolen over van de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging en pasten deze aan op de lokale omstandigheden en situatie. Daarmee probeerden zij zoveel mogelijke publiciteit te creëren met als doel meer steun te krijgen voor hun zaak en deze hoger op de politieke agenda te krijgen.¹⁴

In dit onderzoek wordt getracht de volgende onderzoeksvraag te beantwoorden: ‘Welke invloed hebben de *sixties* gehad op de Australische Aboriginal rechtenbeweging, die duurde van 1958 tot 1972?’. Het is van belang te vermelden dat dit onderzoek is gebaseerd op bronnen die alleen binnen de Nederlandse universiteiten en via het internet ter beschikking zijn over dit onderwerp. Dit betekent dat een aantal bronnen niet zijn meegenomen, die dit onderzoek wellicht in een ander daglicht kunnen

¹⁰ J. Clark, *Aborigines and Activism. Race Aborigines and the Coming of the Sixties to Australia* (Crawley 2008) 8.

¹¹ B. Attwood en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999).

¹² J. Chesterman, ‘Defending Australia’s Reputation: How Indigenous Australians Won Civil Rights. Part one’, *Australian Historical Studies* 32 (2001) 20-21.

¹³ J. Clark, ‘The Wind of Change’ in Australia: Aborigines and the International Politics of Race, 1960–1972’, *The International History Review* 20 (1998).

¹⁴ S. Scalmer, *Dissent Events. Protest, Media and the Political Gimmick in Australia* (Sydney 2002) 7 en 176.

zetten. Overigens is het onmogelijk alle literatuur over dit onderwerp te behandelen binnen het kader van dit onderzoek.

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden wordt in hoofdstuk één, aan de hand van onder andere John McWilliams, Hans Righart, Tony Judt en Harold James, ingegaan op wat wordt verstaan onder de *sixties*. In de breedste zin van het woord, omvatten de *sixties* een periode ‘van turbulentie en snelle maatschappelijke verandering’ dat werd gekenmerkt door jongeren, voornamelijk studenten, die zich op verschillende manieren verzetten tegen de gevestigde orde en de dominante cultuur.¹⁵ In dit onderzoek duidt de term ‘dominante cultuur’ de cultuur van de overheersende bevolkingsgroep in de samenleving aan.

Historici zijn het er over het algemeen over eens dat de *sixties* zich niet beperkten tot het decennium dat duurde van 1960 tot 1969 en dat dit tijdperk haar oorsprong heeft in de jaren veertig en vijftig, doch aanzienlijk verschilde van deze naoorlogse decennia. Overigens had dit tijdperk geen nauwgezet begin- of eindpunt. In dit onderzoek wordt de periode van, ruwweg, het einde van de jaren vijftig tot begin jaren zeventig van de vorige eeuw gehanteerd. Daarbij beperk ik mij tot de manifestatie van de *sixties* in de Verenigde Staten en West-Europa.

Verder worden in hoofdstuk één vijf kenmerken van de *sixties* geïdentificeerd en uitgebreid toegelicht, zijnde verandering van het wereldbeeld, de generatiekloof, een *counterculture*, de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging en de rol van de media. Hoewel de twee laatstgenoemden weliswaar geen wezenlijke kenmerken van de *sixties* zijn, worden deze toch als zodanig behandeld, omdat beide van fundamenteel belang zijn geweest voor de *sixties* en de Aboriginal beweging in grote mate hebben beïnvloed. Tot slot wordt in hoofdstuk één aandacht besteed aan de periodisering en significantie van dit tijdperk.

In hoofdstuk twee wordt aan de hand van onder meer Bain Attwood, Andrew Markus, Heather Goodall en Russell McGregor, ingegaan op Aboriginal activisme in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw. In deze periode kwamen de eerste Aboriginal politieke organisaties op, waaronder de *Australian Aboriginal Progressive Association*, de *Australian Aborigines League* en de *Aborigines Progressive Association*. Om de opkomst en ontwikkeling van Aboriginal activisme in deze periode

¹⁵ H. Righart, P. Luykx en N. Pas, *De Wereldwijde Jaren zestig. Groot-Brittannië, Nederland, de Verenigde Staten* (Utrecht 2004) 9.

beter te kunnen begrijpen en te verklaren wordt allereerst kort beschreven wat Aboriginal cultuur omvat. Vervolgens wordt gekeken naar de historische context van de jaren twintig en dertig waarbij een vijftal belangrijke internationale en nationale ontwikkelingen en gebeurtenissen aan bod komen, waaronder de totstandkoming van de Australische Grondwet en de Grote Depressie. Tot slot wordt ingegaan op de ideologie en doelstellingen van de drie bovengenoemde organisaties. Kortom, in hoofdstuk twee wordt ingegaan op; hoe Aboriginal activisme is ontstaan en wat het inhield, zodat in het daaropvolgende hoofdstuk gekeken kan worden in welke opzichten de *sixties* de Aboriginal beweging hebben beïnvloed.

In het laatste hoofdstuk wordt, met gebruikmaking van onder meer verschillende primaire bronnen, Brian Galligan, Chesterman en Taffe ingegaan op; hoe de Aboriginal beweging zich ontwikkelde en welke rol de *sixties* daarbij hebben gespeeld. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de periode van 1958 tot 1967, waarin Aboriginals en niet-Aboriginals tezamen streefden naar gelijke burgerrechten en gelijk burgerschap, en de periode van 1967 tot 1972, waarin een nieuwe generatie Aboriginal activisten zelfbeschikking en specifieke rechten voor Aboriginals eisten. Wat betreft de eerste helft van de jaren zestig wordt ingegaan op de invloed van de *sixties* ten aanzien van een aantal significante 'successen'. Daarbij wordt aandacht besteed aan de verandering van het wereldbeeld van de bredere Australische samenleving en de Aboriginal bevolking, de totstandkoming van de generatiekloof en de opkomst van een *counterculture*. Ten aanzien van de tweede helft van de jaren zestig ligt de nadruk op de strijd van een nieuwe generatie Aboriginal activisten, die geïnspireerd werden door de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging en de opkomst van *Black Power* in de Verenigde Staten, voor specifieke rechten voor Aboriginals, herwaardering en erkenning van Aboriginal cultuur en zelfbeschikking. Tot slot wordt gekeken naar het zogenoemde *self-determination policy* van de regering-Whitlam. Dit beleid werd in 1972 ingevoerd en hield, kortweg, in dat Aboriginals in grotere mate betrokken zouden worden bij besluitvorming en meer zelfbeschikking zouden krijgen.¹⁶ Zodoende kreeg Aboriginal activisme begin jaren zeventig een andere dynamiek waardoor de Aboriginal beweging ten einde kwam.

In de conclusie wordt kort en bondig beschreven dat de *sixties* bepalend zijn geweest voor de opkomst en ontwikkeling van de Aboriginal beweging, en met name de

¹⁶ Gough Whitlam was minister-president van 1972 tot 1975 en leider van de oppositie van 1967 tot 1972 en van 1975 tot 1977.

verschuiving aan het einde van de jaren zestig. Ook wordt geconcludeerd dat de these van Hellema in grote mate van toepassing is op de Australische Aboriginals. Echter wordt in dit onderzoek in aanvulling op Hellema's these de nadruk gelegd op het belang van de historische context van Aboriginal activisme, Aboriginal cultuur en, in het bijzonder, de *sixties* voor de opkomst van de Aboriginal beweging en de verschuiving aan het einde van de jaren zestig.

1. De *sixties*

Over het algemeen zijn historici het er over eens dat de *sixties* zich niet beperkten tot het decennium dat duurde van 1960 tot 1969 en dat dit tijdperk haar oorsprong had in de jaren veertig en vijftig, doch aanzienlijk verschilde van deze naoorlogse decennia: ‘(...) in the sense that a number of transformations started to occur that shaped a different reality’.¹⁷ De *sixties* vormden een tijdperk waarin significante en omvangrijke veranderingen plaatsvonden op verschillende maatschappelijke gebieden. Righart spreekt zelfs van een vernieuwingsproces: ‘(...) een complex van deels gelijktijdige, deels snel op elkaar volgende veranderingen op politiek, sociaal-economisch, en sociaal-cultureel terrein’.¹⁸ Velen beschouwen de *sixties* als een periode van economische groei en vooruitgang, daarom wordt dit tijdperk dikwijls de ‘Golden Age’ genoemd. Voor sommigen vormden de *sixties* hoofdzakelijk een periode van onrust, protestbewegingen en rebellie. Zo noemt historicus Eric Hobsbawm de jaren zestig ‘the decade of student unrest *par excellence*’.¹⁹ Voor anderen was het een periode waarin het individu en zelfontplooiing centraal stonden.²⁰ Voor weer anderen was het een tijdperk van *empowerment*, waarin hervorming van de maatschappij mogelijk leek en idealisme floreerde. Daarbij is sprake van wederzijdse beïnvloeding en een zekere mate van overlapping.

Dit hoofdstuk heeft tot doel een duidelijk beeld te geven van wat wordt verstaan onder de *sixties*. Daarbij wordt ingegaan op vijf kenmerken van de *sixties*; te weten verandering van het wereldbeeld, de generatiekloof, een *counterculture*, de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging en de rol van de media. Tot slot wordt aandacht besteed aan de periodisering en significantie van dit tijdperk.

1.1 De kenmerken van de *sixties*

Ondanks dat er verschillende, soms tegenstrijdige, beelden van de *sixties* bestaan, kan gesteld worden dat de *sixties* een tijdperk vormden die de samenleving diepgaand getransformeerd hebben. Zo vonden in de jaren zestig onder andere de volgende

¹⁷ A. Mitropoulou, ‘Was the European student movement of the 1960s a global phenomenon?’ (2 juli 2011), <http://www.e-ir.info/2011/07/02/was-the-european-student-movement-of-the-1960s-a-global-phenomenon/> (25 oktober 2014).

¹⁸ H. Righart, *De Eindeloze Jaren Zestig. Geschiedenis van een Generatieconflict* (Amsterdam 1995) 14.

¹⁹ E. Hobsbawm, *Age of Extremes. The Short Twentieth Century 1914-1991* (Londen 1994) 301.

²⁰ J.C. McWilliams, *The 1960s Cultural Revolution* (Westport 2000) 11 en Righart, *De Eindeloze Jaren Zestig*, 20.

veranderingen plaats: democratisering van het onderwijssysteem; grotere seksuele vrijheid; meer egalitaire familierelaties; de opkomst en radicalisering van nieuw-linkse politieke bewegingen; de totstandkoming van een *counterculture*; een grotere rol voor de media en meer aandacht voor vrouwen-, burger- en mensenrechten. Wat betreft dit tijdperk zijn vijf kenmerken geïdentificeerd die hieronder nader worden toegelicht.

Het eerste kenmerk is de verandering van het wereldbeeld van de dominante, over het algemeen blanke, samenlevingen enerzijds en minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen anderzijds. Daarbij moet kort ingegaan worden op de invloed van de Tweede Wereldoorlog. Na deze oorlog kwam er om te beginnen, mede vanwege de raciale discriminatie ten aanzien van de Joden, meer aandacht voor de rechten van de mens en, meer specifiek, de rechten, behandeling en positie van minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen. In de nasleep van deze oorlog werden bijvoorbeeld de Verenigde Naties opgericht, een organisatie die, naast de handhaving van de internationale vrede en veiligheid, onder andere tot doel had ‘de eerbied voor en inachtneming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden te bevorderen’ zonder daarbij onderscheid te maken tussen ras, geslacht, taal of godsdienst.²¹ Verder vormde de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948) en, met name, de Verklaring Inzake het Verlenen van Onafhankelijkheid aan Koloniale Landen en Volkeren (1960): ‘(...) a powerful new vocabulary for making anticolonial claims and imagining the new postcolonial world’.²² Dit wakkerde volgens Clark het ‘national black consciousness’ aan, waar voormalig Britse minister-president Harold Macmillan naar verwijst in een speech die hij op 3 februari 1960 voordroeg in Kaapstad aan het Zuid-Afrikaanse parlement. In deze speech spreekt hij van een ‘Wind of Change’, waarmee hij wilde aanduiden dat: ‘(...) the national expression of black consciousness was spreading force, all embracing and unstoppable, a force that demanded accommodation’.²³ Martin Luther King jr. onderschrijft deze tendens en stelt: ‘Consciously and unconsciously, he [American Negro] has been swept in by what the Germans call the Zeitgeist’.²⁴ Deze verandering van het wereldbeeld komt ook tot uiting

²¹ Europa Nu. Handvest van de Verenigde Naties http://www.europa-nu.nl/id/vh9lpkb93no0/handvest_van_de_verenigde_naties. Versie onbekend. 28 oktober 2014.

²² M.P. Bradley, ‘Decolonization, the Global South, and the Cold War, 1919-1962’, in: M.P. Leffler en O.A. Westad (eds.), *The Cambridge History of the Cold War I, Origins* (Cambridge 2010) 471-472.

²³ Harold Macmillan, *Pointing the Way 1959-1961* (Londen 1972) 475, zoals geciteerd in Clark, *Aborigines and Activism*, 3.

²⁴ M.L. King Jr., ‘Letter from a Birmingham Jail’, (Versie onbekend), http://www.africa.upenn.edu/Articles_Gen/Letter_Birmingham.html (28 oktober 2014).

in de opkomst van verschillende minderheids- en emancipatiebewegingen in de jaren zestig, zoals de Aboriginal beweging.

Tot slot moet gesteld worden dat zeventien voormalig Afrikaanse en Aziatische koloniën in 1960 toetraden tot de Verenigde Naties. Dit is van belang omdat de stem van minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen zodoende in toenemende mate vertegenwoordigd werd op internationaal niveau, wat vervolgens meer aandacht creëerde voor hun positie en rechten.²⁵

Het tweede kenmerk van de *sixties* is de generatiekloof:

The gap separating a large, prosperous, pampered, self-confident and culturally autonomous generation from the unusually small, insecure, Depression-scarred and war-ravaged generation of its parents.²⁶

Deze kloof was ontstaan als gevolg van de babyboom, oftewel de ‘post-war demographic explosion’, waardoor in de jaren zestig sprake was van een ongekend grote groep jongeren. Daarnaast heeft de economische groei en vooruitgang in de naoorlogse decennia er onder meer toe geleid dat uitgavenpatronen veranderden en de consumptiemaatschappij opkwam. Daardoor gingen jongeren hun vrije tijd op een andere manier besteden, werden kleding-, muziek- en levensstijl een belangrijk onderdeel van iemands identiteit en kregen jongeren de mogelijkheid om te studeren. Academicus John McWilliams benadrukt daarbij dat niet alleen meer jongeren, maar ook meer vrouwen en, in de Verenigde Staten, ook meer minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen konden en gingen studeren.²⁷ Zodoende kwam in de jaren zestig een ongekennde kloof tussen de voor- en naoorlogse decennia, hetgeen duidelijk naar voren komt in het volgende citaat:

They [the baby boomers] created a discontinuity, a break in age and cultural style as well as a break with the political persuasions of their parents. Their music, style, language, and attitudes called into question and rendered former standards, limits, and boundaries questionable and permeable.²⁸

²⁵ Clark, *Aborigines and Activism*, 51-52.

²⁶ T. Judt, *Postwar. A History of Europe since 1945* (Londen 2005) 391 en 394.

²⁷ McWilliams, *The 1960s Cultural Revolution*, 28.

²⁸ T. Richardson, *The Rise of Youth Counter Culture after World War II and the Popularization of Historical Knowledge: Then and Now* (Paper presented at the Historical Society 2012 annual meeting “Popularizing Historical Knowledge: Practice, Prospects, and Perils” Columbia 2012) 6-7.

Op de universiteiten, die de enorme toestroom van studenten nauwelijks aankonden en overvol raakten, konden jongeren gedachten en ideeën uitwisselen en zich buigen over uiteenlopende internationale kwesties. In eerste instantie ontstond er kritiek op de universiteitscampussen ten aanzien van het onderwijssysteem, met name vanwege het gebrek aan democratie en de infrastructuur van universiteiten. Daaropvolgend kwam in de Verenigde Staten, en later ook in West-Europa, kritiek op institutioneel racisme, armoede en, in het bijzonder, de oorlog in Vietnam.

Ook buiten de universiteitsmuren werden jongeren geconfronteerd met: ‘(...) different points of view and attitudes that often clashed with their own, or worse, their newly acquired ‘worldview’ sometimes conflicted with that of their parents’.²⁹ De zogenoemde babyboomers waren ervan overtuigd dat zij de samenleving konden hervormen en de wereld ten behoeve van iedereen konden veranderen. Bovendien weigerden zij nog langer het wereldbeeld en de passieve houding van de vooroorlogse generatie te accepteren en waren zij teleurgesteld en ontevreden over de gevestigde orde. Als gevolg daarvan kwam in de Verenigde Staten en West-Europa een *counterculture* op, wat tevens het derde kenmerk van de *sixties* is.

De *counterculture* bestond uit jongeren die zich op verschillende manieren gingen verzetten en afzetten tegen de gevestigde orde en de bestaande cultuur: ‘The counter culture was a global protest movement calling for the re-evaluation of mores relation to politics, race, gender, sexuality, the family and freedom’.³⁰ Sommigen jongeren zetten zich op een culturele manier af door zich te onderscheiden in hun muziek- en kledingsmaak en levensstijl. De nadruk binnen deze ‘culturele *counterculture*’ lag op de verwerping van de dominante culturele normen, waaronder materialisme en carriërisme en de persoonlijke zoektocht naar vrijheid en identiteit.³¹ Daarbij stond het individu en zelfontplooiing centraal:

Instead of learning to control their emotions, they were encouraged to ‘express yourself and satisfy the inner self’. Rather than value 1950s conformity, they were urged to ‘do your own thing’.³²

²⁹ McWilliams, *The 1960s Cultural Revolution*, 11.

³⁰ S. Robinson en J. Ustinoff (eds.), *The 1960s in Australia: People, Power and Politics* (Newcastle upon Tyne 2012) 123.

³¹ Righart, *De Eindeloze Jaren Zestig*, 20.

³² McWilliams, *The 1960s Cultural Revolution*, 11.

Tevens werd deze beweging gekenmerkt door hedonisme, liberalisering ten aanzien van seks en werd er geëxperimenteerd met drugs.

De ‘politieke *counterculture*’ daarentegen werd gekenmerkt door de opkomst van nieuw-linkse politieke bewegingen:

Though the New Left was an almost protean movement with many faces and diverse origins, one could argue that democratic radicalism constituted a common core of practically all New Left movements.³³

Wat betreft nieuw-linkse bewegingen in West-Europa speelde de zogenoemde ‘Secret Speech’ (februari 1956) van Nikita Chroesjtsjov, de opvolger van de in 1953 overleden Sovjet leider Joseph Stalin, een belangrijke rol. In deze speech maakte Chroesjtsjov onder andere de wreedheden kenbaar die hadden plaatsgevonden onder Stalin’s communistische bewind en introduceerde daarmee het zogenoemde destalinisatieproces.³⁴ Dientengevolge gingen verschillende communistische partijen zich afzetten tegen deze communistische stroming, wat leidde tot de opkomst van nieuw-linkse politieke bewegingen, zoals *Nouvelle Gauche*, *Neue Linke* en Nieuw-Links in respectievelijk Frankrijk, Duitsland en Nederland. Deze bewegingen weigerden enerzijds partij te kiezen in de Koude Oorlog en streefden anderzijds naar democratie, wat in hun ogen door zowel de Verenigde Staten als de Sovjet-Unie werd bedreigd.³⁵

In de Verenigde Staten streefde *New Left* net als nieuw-linkse bewegingen in West-Europa naar een participatieve democratie en maatschappelijke hervormingen, met name ten aanzien van het beleid aangaande de Vietnamoorlog, institutioneel racisme en armoede.³⁶ Uiteindelijk raakten nieuw-linkse politieke bewegingen aan het einde van de jaren zestig verdeeld over de uit te dragen ideologie en het gebruik van geweld. Zodoende splitsten radicale en gewelddadige bewegingen zich af en vielen de nieuw-linkse bewegingen uiteindelijk uiteen.

Met betrekking tot de Amerikaanse *counterculture* is de escalatie van de Vietnamoorlog in 1965 en de daaruit voortkomende anti-Vietnambewegingen in de

³³ A.P.M. Lucardie, ‘The New Left in France, Germany and The Netherlands: Democratic Radicalism Resurrected?’ (2008), <http://dnpp.eldoc.ub.rug.nl/FILES/root/publicatieLucardie/newleft/DemRadRes-08.pdf> (24 oktober 2014) 1.

³⁴ Judt, *Postwar*, 311.

³⁵ Lucardie, ‘The New Left in France, Germany and The Netherlands: Democratic Radicalism Resurrected?’ (2008), <http://dnpp.eldoc.ub.rug.nl/FILES/root/publicatieLucardie/newleft/DemRadRes-08.pdf> (24 oktober 2014) 1.

³⁶ McWilliams, *The 1960s Cultural Revolution*, 28.

Verenigde Staten, en later in West-Europa, van belang. In eerste instantie was er, tegen de achtergrond van de strijd tegen het communisme, sprake van een breed draagvlak onder de Amerikaanse bevolking voor deze oorlog, maar in het midden van de jaren zestig kwam er een grote oppositie tot stand. Om te beginnen brokkelde de rechtvaardiging van de oorlog af, vanwege de verminderde spanning in de Koude Oorlog.³⁷ Daarbij werd men zich er steeds meer van bewust dat de Verenigde Staten zich niet in een winnende positie bevonden, zoals zij echter wel deden voorkomen, en dat terwijl er onverminderd soldaten naar Vietnam werden uitgezonden. Verder was dit de eerste oorlog waarvan beelden op de televisie verschenen, waardoor veel Amerikanen, en later ook West-Europeanen, zich moreel verplicht gingen voelen de oorlog een halt toe te roepen. De Amerikaanse babyboomgeneratie ging zich afzetten tegen oorlog en geweld, waar de bekende leuze ‘make peace not war’ tot haar recht komt. Tot slot, symboliseerde de oorlog een ‘nationale morele corrumpering’, aldus Righart.³⁸ Dit hield in dat de oorlog het Amerikaanse zelfbeeld van de Verenigde Staten als een democratische natie die streefde naar wereldwijde vrede en gelijkheid ondermijnde. Ook anti-Vietnambewegingen raakten aan het einde van de jaren zestig verdeeld, wat leidde tot de opkomst van een radicale anti-oorlogsbeweging.

Het vierde kenmerk van de *sixties* is de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging. Hoewel deze beweging zich in wezen beperkte tot de Verenigde Staten, waren de *sixties* en de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zo was de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging een uitvloeisel van de *sixties* en beïnvloedde deze beweging, op haar beurt, het verloop van de *sixties* in verschillende delen van de wereld.³⁹ Om te beginnen, verklaarde het Amerikaanse hooggebrechtshof in de rechtszaak *Brown v. the Board of Education of Topeka* (1954) raciale segregatie op openbare scholen, en daarmee discriminatie op grond van ras en/of sekse, ongrondwettelijk. Door deze uitspraak voelden Afro-Amerikanen zich gesterkt in hun collectieve streven naar maatschappelijke hervorming ten aanzien van gelijkheid op andere gebieden.

Verder waren de protestactie van Rosa Parks en de ‘Greensboro sit-in’ zeer invloedrijk. Rosa Parks weigerde op 1 december 1955 haar zitplaats in de bus af te staan

³⁷ Righart, e.a., *De Wereldwijde Jaren Zestig*, 183.

³⁸ *Ibidem*, 185.

³⁹ J. Freeman (ed.), *Social Movements of the Sixties and Seventies* (New York 1983) xiii.

aan een blanke passagier en vier Afro-Amerikaanse studenten namen op 1 februari 1960 plaats in het blanke gedeelte van een lunchroom. Deze protestacties leidden tot meer bus boycotten, waaronder de befaamde *Montgomery Bus Boycott* (1955-1956), wat resulteerde in de *Freedom Ride* (1961), en soortgelijke *sit-ins*. Overigens vonden deze protestacties niet alleen in de Afro-Amerikaanse gemeenschap plaats, maar ook op initiatief van blanke studenten. Als gevolg van de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging werd de ‘separate but equal’ doctrine, ofwel de Jim Crow wetten, afgeschaft en de *Civil Rights Act* (1964) en de *Voting Rights Act* (1965) ingevoerd. Desalniettemin werden Afro-Amerikanen in de praktijk nog steeds geconfronteerd met raciale discriminatie en onderdrukking, wat resulteerde in de opkomst van radicale bewegingen.

Bovenal inspireerde de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging verschillende minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen en beïnvloedde op die manier ook het verloop van de *sixties* in West-Europa en Australië. Vrouwen begonnen bijvoorbeeld de overeenkomsten te zien tussen discriminatie op basis van ras en op grond van geslacht. Daarbij zagen voorstanders van raciale gelijkheid de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging als een beweging ten behoeve van mondiale mensenrechten en zelfbeschikking voor iedereen.⁴⁰ Bovendien werden de protestacties en geweldloze verzetsstrategie overgenomen door studenten in binnen- en buitenland:

The term ‘the Movement’ was originally applied to the civil rights movement by those participating in it, but as this activity expanded into a general radical critique of American society and concomitant action, the term broadened with it. To white youth throughout most of the sixties, ‘the movement’ referred to that plethora of youth and/or radical activities that started from the campus and eventually enveloped a large segment of middle-class youth.⁴¹

Eén van de meest bekende Amerikaanse studentenbewegingen was de *Free Speech Movement* die in 1964 opkwam op de Universiteit van Berkeley. Duizenden studenten protesteerden voor vrijheid van meningsuiting en pleitten daarbij voor om politieke discussies op universiteiten te voeren. Studentenactivisme werd intenser in termen van

⁴⁰ H. James, *Europe Reborn. A History, 1914-2000* (Harlow 2003) 320 en History.com, ‘Civil Rights Movement’ (2009), <http://www.history.com/topics/black-history/civil-rights-movement> (21 oktober 2014).

⁴¹ Freeman, *Social Movements of the Sixties and Seventies*, 13.

het aantal incidenten en de mate van strijdbaarheid.⁴² Deze beweging wakkerde ook de studentendemonstraties van 1968 aan in West-Europa. In dit jaar vonden in West-Europa veel, over het algemeen gewelddadige, studentenprotesten plaats die voortkwamen uit de onvrede ten aanzien van de gevestigde orde, waar in het vervolg van dit onderzoek nader op in wordt gegaan.

Het vijfde en tevens laatste kenmerk betreft de rol van de media, of beter gezegd de invloed van de televisie op de *sixties*. De snelle opmars van de televisie in de Verenigde Staten was van cruciaal belang met betrekking tot de Amerikaanse *sixties*. Zo droeg de televisie bij aan de sociale en politieke kritiek, met name ten aanzien van de Vietnamoorlog: ‘Television coverage made the distant war vivid, real and terrible’.⁴³ Daarbij gingen televisiemakers inspelen op het gevoel van de Amerikanen en stimuleerden hen om hun morele normen te herzien, wat de anti-Vietnambewegingen aanwakkerden. Ook het idee van de *sit-ins* en de vreedzame proteststrategie verspreidde zich zodoende razendsnel. Wat betreft West-Europa is het niet zo gemakkelijk vast te stellen welke impact de televisie daadwerkelijk heeft gehad op de publieke opinie in de *sixties*, omdat programma’s tot in de jaren zeventig gereguleerd werden door de overheid: ‘(...) confirming rather than undermining traditional norms and values’.⁴⁴ Desalniettemin vonden bijvoorbeeld ook *sit-ins* plaats in West-Europa en was de Vietnamoorlog onderwerp van gesprek. De media heeft er bovenal toe geleid dat verschillende minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen overeenkomsten gingen zien tussen de situatie en ontwikkelingen in de Verenigde Staten en hun eigen situatie. Derhalve voelden zij zich gesterkt in hun eigen strijd tegen de gevestigde orde en dominante cultuur en maakten daarbij overigens ook gebruik van soortgelijke protestmethoden en tactieken.

Hoewel er geen eenduidige definitie is van de *sixties*, kan worden gesteld dat dit tijdperk vooral ging over een generatie jongeren die zich op verschillende manieren verzette en afzette tegen de gevestigde orde en dominante cultuur en zich kenmerkt door een verandering van het wereldbeeld van blanke samenlevingen en minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen, een generatiekloof, waarbij de naoorlogse babyboom en de economische welvaart een significante rol speelden, een culturele en politieke

⁴² Mitropoulou, ‘Was the European student movement of the 1960s a global phenomenon?’ (2 juli 2011), <http://www.e-ir.info/2011/07/02/was-the-european-student-movement-of-the-1960s-a-global-phenomenon/> (25 oktober 2014).

⁴³ McWilliams, *The 1960s Cultural Revolution*, 14.

⁴⁴ Judt, *Postwar*, 345.

counterculture, de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging en een grotere rol van de media.

1.2 Periodisering

Nu er een duidelijk beeld is geschetst van wat in dit onderzoek wordt verstaan onder de *sixties*, rijst de vraag hoe dit tijdperk is te periodiseren. Uit het voorgaande is gebleken dat de *sixties* geen nauwgezet begin- of eindpunt hadden en, afhankelijk van de invalshoek, op verschillende manieren geperiodiseerd kunnen worden. Sommige historici beschouwen de *sixties* als onderdeel van de naoorlogse decennia en dus niet als een op zichzelf staand tijdperk. Zo betreft Hobsbawm de jaren zestig, in het boek *Age of Extremes*, bij de ‘Golden Age’, die volgens hem begon in 1945 en ten einde kwam met de oliecrisis van 1973. Ook Judt hanteert een dergelijke periodisering, maar suggereert met de titel van het hoofdstuk ‘Prosperity and its Discontents 1953-1971’, dat de economische teloorgang al in 1971 haar intrede maakte.⁴⁵ Ook Hellema beschouwt de periode van eind jaren vijftig tot 1966-67 niet als een afzonderlijk tijdperk. Deze ‘korte jaren zestig’ vormde volgens deze historicus ‘een periode van doorzettende modernisering, welvaart en politieke en culturele vernieuwing’.⁴⁶ Niettemin herleidt Hellema de opkomst van minderheidsbewegingen van de hervormingsgezinde, korte jaren zestig, wat toch een breuk met de naoorlogse decennia impliceert.

Daarentegen worden de jaren zestig door sommigen gezien als een op zichzelf staand sociaal-cultureel tijdperk. Zo spreekt historicus Arthur Marwick van de ‘long sixties’, die duurde van circa 1958 tot circa 1974, het jaar waarin de oliecrisis pas echt voelbaar werd in de samenleving. Wat betreft het begin van dit tijdperk stelt Marwick dat de sociaal-culturele veranderingen, die uiteindelijk de *sixties* kenmerkten, zoals het toenemende studentenactivisme en de bijzondere gedragingen en activiteiten die verband houden met hen, de veranderingen ten aanzien van familierelaties en nieuwe normen omtrent seksueel gedrag, aan het einde van de jaren vijftig vorm kregen.⁴⁷ Ook McWilliams, die zich beperkt tot de manifestatie van de *sixties* in de Verenigde Staten,

⁴⁵ Hellema, ‘De Lange Jaren Zeventig’, 88.

⁴⁶ Ibidem, 89.

⁴⁷ A. Marwick, *The Sixties. Cultural Revolution in Britain, France, Italy, and the United States, c.1958-c.1974* (Oxford 1998), pagina onbekend.

ziet de *sixties* als een op zichzelf staand tijdperk. McWilliams hanteert echter een andere periode dan Marwick, namelijk vanaf de inauguratie van de voormalig Amerikaanse president John F. Kennedy op 20 januari 1961 tot het einde van de oorlog in Vietnam in 1975.

Voorts wordt het einde van de jaren zestig, van ruwweg 1966-67 tot het midden van de jaren zeventig gezien als het hoogtepunt van de *sixties*. Marwick stelt bijvoorbeeld dat de ‘high sixties’ plaatsvonden tussen 1964 en 1969, en meent Richardson dat de *counterculture* haar hoogtepunt beleefde tussen 1965 tot 1972. Daarentegen vormde deze periode voor Hellema geen hoogtepunt, maar juist het begin van de ‘lange jaren zeventig’, hij wijst ons er daarbij op dat:

(...) de opstandigheid die vaak aan de jaren zestig wordt toegeschreven in de meeste westerse landen pas echt in de tweede helft van het decennium een aanvang nam, althans als we het hebben over de meer massale tekenen van politieke contestatie en rebellie.⁴⁸

Het jaar 1968 neemt daarin volgens vele historici een bijzondere plaats. Zo stelt Righart dat in het wereldjaar 1968 alles overal tegelijk leek te gebeuren.⁴⁹ Uit het bovenstaande is gebleken dat er veel studentenprotesten plaatsvonden in 1968. In Frankrijk leidde een studentenopstand in mei 1968 bijvoorbeeld tot een algemene staking waarin studenten en arbeiders hun onvrede uitten ten opzichte van, respectievelijk, het onderwijssysteem en de arbeidsomstandigheden. Verder richtten de studentenprotesten in Groot-Brittannië zich op kwesties zoals de aanwezigheid van Amerikaanse nucleaire wapens in Europa en de oorlog in Vietnam. Marwick stelt echter dat het belang dat gehecht wordt aan de gebeurtenissen van 1968 vaak overschat wordt en slechts suggereert dat: ‘(...) everything of significance took place on the streets, ignoring the positive, long-term, society-wide changes’.⁵⁰ Wat betreft dit laatstgenoemde doelt hij op de sociaal-culturele veranderingen die aan het einde van de jaren vijftig al vorm kregen.

Volgens Hellema luidde het jaar 1966-67 dus een nieuw tijdperk in, namelijk die van de ‘lange jaren zeventig’:

⁴⁸ Hellema, ‘De Lange Jaren Zeventig’, 89.

⁴⁹ Righart, *De Wereldwijde Jaren Zestig*, 9.

⁵⁰ A. Marwick, ‘1968’ and the Cultural Revolution of the Long Sixties (c. 1958-c.1974)’, in: G. Horn en P. Kenney (eds.), *Transnational Moments of Change: Europe 1945, 1968, 1989* (Langham 2004) 82.

Jaren die ten slotte (na een tijdelijke hervormingsgezinde dominantie) onder omstandigheden van economische crisis en groeiende sociale onvrede uitmondde in een nieuwe, deels neoliberal georiënteerde, deel ook conservatieve, meer geïndividualiseerde politieke en maatschappelijke atmosfeer.⁵¹

Hellema's periodisering is in zekere mate van toepassing op de Amerikaanse en West-Europese *sixties*. Uit het voorgaande is immers gebleken dat de kenmerken van de *sixties* aan het einde van de jaren zestig aanzienlijk veranderden. Zo vielen nieuw-linkse bewegingen uiteen vanwege interne tegenstellingen, wat resulteerde in de totstandkoming van radicale bewegingen. Daarbij werd het onderwijssysteem gedemocratiseerd, wat betekende dat studenten in het vervolg bij besluitvorming betrokken werden, waardoor de kritiek ten aanzien van het onderwijssysteem wegviel. Ook kan gesteld worden dat Afro-Amerikaanse activisten tegen het eind van de jaren zestig hun doelstellingen, met de totstandkoming van burger- en stemrechten en het ongrondwettelijk verklaren van discriminatie op grond van ras en sekse, voor het merendeel bereikt hadden. Tot slot was de kloof tussen de generaties kleiner geworden onder andere doordat nieuwe culturele uitingen en activiteiten waren opgenomen in de dominante cultuur, familierelaties een meer egalitair karakter hadden gekregen en de vooroorlogse generatie in zekere zin toleranter was geworden ten aanzien van seks en drugs.

Wat betreft dit onderzoek worden de *sixties* geperiodiseerd tussen het einde van de jaren vijftig en begin jaren zeventig, omdat specifiek ingegaan wordt op de invloed van de *sixties* op de Australische Aboriginal beweging, die duurde van 1958 tot 1972.

Als conclusie kan worden gesteld dat de *sixties* een op zichzelf staand tijdperk was, die de maatschappij voorgoed veranderde. Zo veranderde het wereldbeeld van zowel de dominante blanke samenlevingen als van de verschillende minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen. Als gevolg van de naoorlogse babyboom en de economische welvaart ontstond een generatiekloof en gingen jongeren zich op politieke dan wel culturele manier verzetten en afzetten tegen de gevestigde orde en de dominante cultuur. Vanwege de opkomst van meer militante stromingen veranderde de dynamiek van de *sixties* aan het einde van de jaren zestig. De invloed van de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging en de media moet daarbij niet onderschat worden.

⁵¹ Hellema, 'De Lange Jaren Zeventig', 88-89.

Hierna wordt ingegaan op de manifestatie van de *sixties* in Australië en de invloed van dit tijdperk op de Aboriginal beweging. Teneinde de totstandkoming en ontwikkeling van de Aboriginal beweging beter te kunnen begrijpen en analyseren wordt in het volgende hoofdstuk allereerst ingegaan op de Aboriginal cultuur en vroeg Aboriginal activisme.

2. Aboriginal activisme in de jaren twintig en dertig

Om vast te kunnen stellen in welke opzichten Aboriginal activisme veranderde in de jaren zestig en welke invloed de *sixties* daarop hebben gehad, moet allereerst worden ingegaan op de opkomst van Aboriginal activisme en de totstandkoming van de eerste Aboriginal organisaties in de jaren twintig en dertig.

Protest emerges not simply as a means to a set of ends in the defence of Aboriginal interests, but as part of the very substance of social transformation of Aboriginal situation and self-objectification. Aboriginal protest arises from the felt burdens of marginalization and oppression particular to indigenous social situations, but styles of activism and ideas that inform it arise in interaction with, and come to share much with forms of thought of action central to the Australian socio-political mainstream.⁵²

Sinds de Britse kolonisatie aan het einde van de achttiende eeuw hebben Aboriginals zich verzet tegen de invasie van hun land en de daaruit voortvloeiende landonteigening en onderdrukking. Dit leidde in de loop van de negentiende eeuw tot de opkomst van Aboriginal politiek activisme, wat inhield dat een aantal Aboriginal politieke leiders zich begon te verzetten tegen de status-quo met als doel politieke veranderingen teweeg te brengen ten gunste van de positie en rechten van Aboriginals.⁵³ Vervolgens werden in de jaren twintig en dertig de eerste Aboriginal organisaties opgericht, organisaties die weliswaar samenwerkten met niet-Aboriginals, maar waarvan Aboriginals voor het eerst de oprichters en leiders waren. In dit hoofdstuk ligt de nadruk op drie Aboriginal organisaties, te weten de *Australian Aboriginal Progressive Association*, *Australian Aborigines League* en *Aborigines Progressive Association*. Deze organisaties geven goed weer hoe Aboriginal activisme eruit zag in de jaren twintig en dertig en welke gebeurtenissen en ontwikkelingen van invloed waren op de ontwikkeling van Aboriginal activisme.

Om de oorsprong en significantie van vroeg Aboriginal activisme beter te kunnen begrijpen wordt hierna allereerst kort ingegaan op Aboriginal cultuur. Vervolgens wordt de historische context geschetst waarin de Aboriginal organisaties tot stand kwamen. Daarbij wordt aandacht besteed aan een vijftal belangrijke internationale

⁵² F. Merlan, 'Indigenous Movements in Australia', *Annual Review of Anthropology* 34 (2005) 475.

⁵³ B. Martin, 'Activism, Social and Political', in: G.L. Anderson en K.G. Herr (eds.), *Encyclopedia of Activism and Social Justice* (Thousand Oaks 2007) 19.

en nationale ontwikkelingen en gebeurtenissen, waaronder de totstandkoming van de Australische Grondwet en de Grote Depressie. Tot slot komt de ideologie en doelstellingen van de drie bovengenoemde organisaties aan bod.

2.1 Aboriginal cultuur

Aboriginal cultuur is met ruim 40.000 jaar één van de oudste bestaande culturen ter wereld.⁵⁴ Er zijn ruim 500 verschillende Aboriginal stammen, elk met hun eigen specifieke cultuur, tradities, taal en land. Hoewel er daarom niet gesproken kan worden over *de* Aboriginal cultuur, kan wel gesteld worden dat Aboriginal stammen een gemeenschappelijk ‘geloof’ of wereldbeeld hebben, wat in Engelse termen *Dreaming* of *Dreamtime* wordt genoemd.⁵⁵ De *Dreaming* omvat kortweg de spirituele band die Aboriginals met elkaar en met het land verbindt en behelst de: ‘(...) rules for living, a moral code as well as rules for interacting with environment’.⁵⁶

Om beter te kunnen begrijpen wat de *Dreaming* precies omvat, moet allereerst opgemerkt worden dat Aboriginals een holistische kijk op de wereld hebben. Zij geloven dat alles in de wereld, zowel levend als niet-levend, verbonden is met elkaar, dat onzichtbare geestelijke machten bestaan die alles in het leven beïnvloeden, dat de wereld verandert in terugkerende cycli en dat mensen in harmonie met elkaar en met de natuur dienen te leven. Dit wereldbeeld komt voort uit de schepping, een periode waarin de zogenoemde *Spiritual Ancestors*, ook wel de Geestelijke Voorouders: ‘(...) formed and gave life to the land and laid down the Law – the structure of society, rituals to maintain the life of land and rules for human behavior’.⁵⁷ Deze *Law* bepaalt ook de rollen van en tussen Aboriginals binnen een specifieke gemeenschap, waardoor een nauwe Aboriginal verwantschap is ontstaan. Na de schepping verdwenen de Geestelijke Voorouders in de lucht, de zee en het land en leven voort in verschillende gedaantes, zoals de bergen, de dieren en de sterren. Derhalve geloven Aboriginals dat het land doordrongen is van de krachten en de kennis van de Geestelijke Voorouders en om die reden heeft land een significante culturele en spirituele betekenis voor Aboriginals.

⁵⁴ Sommige antropologen, archeologen en, met name, Aboriginals stellen dat Aboriginal cultuur zelfs tussen de 60.000 en 120.000 jaar oud is.

⁵⁵ Aboriginal stammen hebben elk hun eigen termen voor het concept *Dreaming* en alleen die behelzen de volledige betekenis van het woord. In dit onderzoek wordt het concept *Dreaming* gehanteerd, omdat er geen specifieke referenties worden gemaakt naar specifieke Aboriginal culturen en talen.

⁵⁶ N. Parbury, *Survival. A History of Aboriginal Life in New South Wales* (Surrey Hills 2005) 10.

⁵⁷ Ibidem.

Door middel van tradities in de vorm van kunst en dans, en aan de hand van de scheppingsverhalen wordt de *Law* overgedragen aan de volgende generatie.

Deze kennis over Aboriginal cultuur en, meer specifiek, de *Dreaming* helpt ons de internationale en nationale ontwikkelingen en gebeurtenissen beter te begrijpen vanuit Aboriginal perspectief.

2.2 De eerste Aboriginal organisaties

Aan het einde van de negentiende, begin twintigste eeuw kwam Aboriginal activisme op. Het concept activisme omvat volgens academicus Brian Martin kortweg: ‘(...) action on behalf of a cause’.⁵⁸ Met andere woorden, Aboriginal politiek leiders gingen protestacties organiseren om politieke veranderingen teweeg te brengen teneinde de situatie en positie van Aboriginals te verbeteren. Dit ging gepaard met de opkomst van Aboriginal organisaties. Voorheen bestonden er wel organisaties die zich inzetten ten behoeve van Aboriginals, maar deze waren opgericht en stonden onder leiding van niet-Aboriginals, die overwegend paternalistisch handelden ten aanzien van Aboriginals. In grote lijnen streefden de eerste Aboriginal organisaties naar burgerschap rechten, Aboriginal *advancement*, de *removal* van kinderen bij hun familie en uit hun gemeenschap, behoud en ontwikkeling van land en Aboriginal vertegenwoordiging in het federale parlement.⁵⁹ Alvorens dit aspect nader te belichten, wordt allereerst aandacht besteed aan een vijftal gebeurtenissen en ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden sinds de kolonisatie, omdat zij bepalend waren voor de opkomst van Aboriginal activisme en, meer specifiek, de eerste Aboriginal organisaties.

2.2.1 Achtergrond

Om te beginnen moet opgemerkt worden dat toen de Britten het huidige Australië in 1788 koloniseerden zij concludeerden dat het continent *terra nullius* was. Met andere woorden, het land behoorde aan niemand toe en dus claimden de Britten het voor koloniale doeleinden. Ondanks dat Aboriginals zich hiertegen verzet hebben, werden zij in grote getalen van hun land verdreven en werden gedwongen zich te vestigen op zogenoemde reservaten, waar zij doorgaans onder de controle van de zogenoemde

⁵⁸ Martin, ‘Activism, Social and Political’, 19.

⁵⁹ Geen enkel Nederlands woord dekt, mijns inziens, de connotatieve betekenis van de Engelse woorden *advancement* en *removal* daarom worden deze woorden in dit onderzoek in het Engels gebruikt.

Board for the Protection of Aborigines (hierna de *Board*) stonden. Deze *Board* was opgericht onder de *Aboriginal Protection Act* ‘(...) a control measure regulating all aspects of an Aboriginal person’s life’.⁶⁰ De koloniale regering voerde deze wet in om de Aborigines en Aboriginal cultuur te ‘beschermen’ tegen de invloeden van de koloniale invasie. In wezen werd getracht het Aboriginal ras uit te roeien door volbloed Aborigines op de reservaten uit te laten sterven en halfbloed Aborigines, met de invoering van het assimilatiebeleid in de jaren dertig, te laten assimileren:

Aborigines would continue to ‘die out’: the problem then was to limit half caste births, turn those with ‘dark blood’ back to Aboriginal society to share its fate, and absorb those with ‘lighter blood’ into White Australia.⁶¹

Vanaf de invoering van het assimilatiebeleid werden Aboriginal kinderen in toenemende mate door de *Board* gescheiden van hun familie en gemeenschap om vervolgens, geheel in hun ‘eigen belang’, opgevoed te worden in blanke pleeggezinnen of door missionarissen in verschillende instituties, zoals *Bomaderry Children’s Home* en *Kinchela Aboriginal Boys’ Home*. Uit onderzoek is gebleken, dat in de periode van 1910 tot 1970 één op de tien Aboriginal kinderen van hun families is gescheiden wat, naar schatting, neerkomt op vijftigduizend Aboriginal kinderen, deze kinderen worden de ‘Stolen Generations’ genoemd.⁶²

Sommige reservaten werden echter beheerd door missionarissen of filantropen die probeerden de Aborigines christelijke idealen, Europese beschavingsstandaarden en literaire vaardigheden bij te brengen. Deze reservaten waren van essentieel belang met betrekking tot de opkomst van Aboriginal activisme, omdat: ‘[Aboriginal political] Leaders protests owed their training in politics to Christian missions and protectors’.⁶³ Op deze reservaten namen Aborigines kennis van de rechten en privileges van Britse burgers en de christelijke gedachte dat iedereen behandeld diende te worden als Gods

⁶⁰ A. Armitage, *Comparing the Policy of Aboriginal Assimilation: Australia, Canada and New Zealand* (Vancouver 1995) 18 en Parbury, *Survival*, 87.

De *Aboriginal Protection Act* werd vanaf 1869 ingevoerd in de koloniale deelstaten Victoria, Western Australia, Queensland, New South Wales en South Australia.

⁶¹ C.D. Rowley, *The Destruction of Aboriginal Society* (Melbourne 1972), zoals geciteerd in Padbury, *Survival*, 105.

⁶² *Bringing Them Home. National Inquiry into the Separation of Aboriginal and Torres Strait Islanders Children from Their Families*. Government of Australia 1997 Sydney, zoals geciteerd in Hannema, ‘We Say Sorry’, 2.

⁶³ B. Attwood en A. Markus, *Thinking Black. William Cooper and the Australian Aborigines’ League* (Canberra 2004) 5-6.

kinderen, oftewel als gelijken. Deze kennis en vaardigheden stelden Aboriginals in staat de politiek in de krant te volgen, petitie's op te stellen en brieven te schrijven naar kranten en verschillende overheidsinstanties en –vertegenwoordigers.

Naast kolonisatie en het daaruit voortvloeiende beschermings- en assimilatiebeleid, moet gekeken worden naar de totstandkoming van de *Commonwealth of Australia* op 1 januari 1901, omdat daarmee ook de Australische Grondwet van kracht werd.⁶⁴ In deze grondwet werden weliswaar Aboriginals in twee wetsartikelen genoemd, maar in negatieve zin. Zo luidde artikel 127: 'In reckoning the numbers of people of the Commonwealth, or of a State or other part of the Commonwealth, aboriginal natives shall not be counted'.⁶⁵ Dit kwam erop neer dat Aboriginals niet beschouwd werden als Britse onderdanen en geen burgerschapsrechten hadden. Daarnaast stond in artikel 51, waarbij voornamelijk lid *xxvi* van belang is, het volgende:

The Parliament shall, subject to this Constitution, have power to make laws for the peace, order, and good government of the Commonwealth with respect to (...) (*xxvi*) The people of any race, other than the aboriginal race in any State, for whom it is deemed necessary to make special laws.⁶⁶

In reactie op dit wetsartikel, met name lid *xxvi*, riepen Aboriginal activisten de federale regering op om haar verantwoordelijkheid ten aanzien van Aboriginals te nemen, om Aboriginal vertegenwoordiging in het federale parlement toe te staan en een referendum uit te schrijven omwille van constitutionele veranderingen. Hier werd echter pas in de jaren zestig gehoor aan gegeven.

Verder had de Grote Depressie het leven van Aboriginals ingrijpend veranderd. Vanwege hun achtergestelde positie werden Aboriginals het eerst en het hardst geraakt door de economische depressie.⁶⁷ Dit leidde tot hoge werkloosheid en daarmee verslechterende omstandigheden voor Aboriginals. Het waren immers de Aboriginals die als eerste werden ontslagen en slechts die banen konden krijgen die blanken niet wilden. Bovendien konden Aboriginals niet op dezelfde grond als blanken aanspraak maken op sociale zekerheidsrechten en tegemoetkoming bij werkloosheid. Daarbij

⁶⁴ S. Macintyre, *A Concise History of Australia* (Cambridge 1999) 137 en *The Parliament of the Commonwealth of Australia and Indigenous Peoples 1901-1967*. Commonwealth of Australia 2000 Canberra, 2.

⁶⁵ *An Act to Constitute the Commonwealth of Australia 1900*. British Parliament 1900 Canberra, 24.

⁶⁶ *Ibidem*, 10.

⁶⁷ Parbury, *Survival*, 87.

werden Aboriginals, die naar de steden waren gekomen om werk te zoeken, middels gerechtelijke bevelen en op last van de politie, gedwongen de (buiten)steden te verlaten en terug te keren naar de reservaten. Dit werd ook wel ‘clearing the towns’ genoemd.⁶⁸

Echter, op de reservaten waren Aboriginals:

(...) subject to regulations and to the absolute authority of untrained managers. For any breach of discipline, which included standing up to management, families could be expelled from the reserve to face virtual starvation outside.⁶⁹

Daarbij verslechterden de woon- en leefomstandigheden op de reservaten drastisch, omdat de *Board* haar financiële middelen inzette voor andere doeleinden, wat onder meer leidde tot omvangrijke gezondheidsproblemen binnen Aboriginal gemeenschappen.⁷⁰ Desalniettemin moet opgemerkt worden dat een blanke minderheid, die zich als gevolg van de Grote Depressie in een vergelijkbare positie bevond als het overgrote deel van de Aboriginals, in zekere mate meer begrip en medeleven kreeg voor Aboriginals. In de woorden van auteur Nigel Parbury: ‘White Australia found out what it was like to be homeless and destitute in one’s country’.⁷¹

Tenslotte had de Eerste Wereldoorlog invloed op de opkomst van Aboriginal organisaties in de jaren twintig en dertig. Terwijl Aboriginal activisme met de intrede van de oorlog op de achtergrond raakte, zorgde de terugkeer van Aboriginal soldaten in Australië voor een nieuw impuls. Oud Aboriginal gedienden kregen immers niet dezelfde erkenning en rechten als hun blanke kameraden, zoals blijkt uit het volgende citaat: ‘The Aboriginal returned servicemen reverted to being treated as black with no rights’.⁷² Kortom, ondanks dat Aboriginals naast de blanken vochten voor hun land en het Britse rijk veranderde er in praktijk niets aan de positie en behandeling en vooral aan de waardering van de Aboriginals.⁷³

Samenvattend kwam de opkomst van Aboriginal organisaties in de jaren twintig en dertig voort uit de Britse kolonisatie en het daaruit voortvloeiende beschermings- en

⁶⁸ Ibidem.

⁶⁹ Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 8.

⁷⁰ H. Goodall, *A History of Aboriginal Communities in New South Wales, 1909-1939* (Sydney 1982) 253-281, Parbury, *Survival*, 87 en J. Maynard, *Fighting for Liberty and Freedom. The Origins of Australian Aboriginal Activism* (Canberra 2007) 124.

⁷¹ Parbury, *Survival*, 87.

⁷² Maynard, *Fighting for Liberty and Freedom*, 39. Zie ook Goodall, *A History of Aboriginal Communities in New South Wales*, 228 en William Harris, letter to the editor, *West Australian*, 25 September 1925, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 118.

⁷³ Parbury, *Survival*, 102.

assimilatiebeleid, de discriminerende wetsartikelen in de Australische Grondwet, de Grote Depressie en de Eerste Wereldoorlog. Dit brengt mij tot het inhoudelijke gedeelte van het Aboriginal activisme in deze periode, waarbij de nadruk ligt op de drie eerdergenoemde Aboriginal organisaties, zijnde de *Australian Aboriginal Progressive Association*, *Australian Aborigines League* en *Aborigines Progressive Association*.

2.2.2 Ideologie en doelstellingen

Om vast te kunnen stellen wat Aboriginal activisme in de jaren twintig en dertig inhield, wordt in deze paragraaf specifiek ingegaan op de ideologie en doelstellingen van de drie bovengenoemde Aboriginal organisaties. Deze geven goed weer dat Aboriginal activisme in deze periode nauwelijks verschilde van Aboriginal activisme in de eerste helft van de jaren zestig, maar dat de omstandigheden in de jaren twintig en dertig de invloed van de Aboriginal activisten inperkten, met als gevolg dat er geen substantiële veranderingen plaatsvonden.

De eerste Aboriginal organisatie, de *Australian Aboriginal Progressive Association* (AAPA), werd opgericht in 1925 en oefende op regionaal niveau invloed uit aan de mid-noordkust van New South Wales. De oprichting moet gezien worden in de historische context. Volgens historicus Heather Goodall was in deze tijd sprake van aanhoudende landonteigening, toenemende controle en regulering van de *Board* en ontkenning van rechten en sociale voorzieningen ten aanzien van Aboriginals.⁷⁴ Dit wordt onderschreven door auteur John Maynard die wijst op:

(...) the practice of stripping Aboriginal people from farmland that they had often worked for decades to improve and the deterministic government policy of removing Aboriginal children from their families.⁷⁵

Derhalve streefde AAPA, onder andere, naar land- en burgerrechten, de bescherming van bepaalde culturele waarden en eiste deze organisatie dat een Koninklijke commissie onderzoek zou doen naar Aboriginal zaken en bovenal de *removal* van Aboriginal kinderen bij hun families en uit de gemeenschap. Overigens kan gesteld worden dat AAPA haar tijd ver vooruit was, omdat zij onder geen enkele voorwaarden inferioriteit

⁷⁴ Goodall, *A History of Aboriginal Communities in New South Wales*, 228.

John Maynard was de achterkleinzoon van Aboriginal politiek leider Frederick Maynard.

⁷⁵ Maynard, *Fighting for Liberty and Freedom*, 77.

ten aanzien van Aboriginals aanvaardde en dus ook op basis van volledige gelijkheid streefde naar burgerrechten. Daarbij hadden Aboriginals volgens AAPA recht op specifieke rechten omtrent land, aangezien zij 'the original owners of the land' zijn. Bovendien voorstond deze organisatie Aboriginal 'directive in taking control of their own lives and affairs', oftewel een zekere mate van zelfbeschikking.⁷⁶

Vanwege de punten die deze organisatie op de politieke agenda had gezet en onder de aandacht van de Aboriginal bevolking had gebracht, kan AAPA, volgens auteur John Maynard, gezien worden als de voorloper van de Aboriginal beweging.⁷⁷ Dit wordt onderschreven door Goodall en Aboriginal activisten Gary Foley en Tim Anderson, die respectievelijk stellen dat het programma van AAPA een beginpunt vormde voor latere organisaties en dat AAPA de ideeën en activiteiten van de volgende generatie activisten en organisaties van de jaren dertig had beïnvloed.⁷⁸ Historicus Tim Rowse nuanceert dit beeld enigszins door te concluderen dat:

AAPA's advocacy made no impact on governments, and the better remembered Indigenous voices of this time were those that immediately succeeded AAPA's peak of mobilisation in the late 1920s.⁷⁹

Daarbij moet opgemerkt worden dat AAPA vanwege de toenemende repressie van de *Board* en de intrede van de Grote Depressie haar strijd niet voort kon zetten in de jaren dertig.⁸⁰ Al met al kan geconcludeerd worden dat de ideologie en doelstellingen van AAPA veelbelovend waren, maar uiteindelijk geen substantiële veranderingen voor Aboriginals teweeg heeft kunnen brengen door de omstandigheden van die tijd.

Een andere Aboriginal organisatie die een belangrijke rol speelde aan het begin van de twintigste eeuw was de *Australian Aborigines League* (AAL). Een organisatie die in 1934 werd opgericht door Aboriginal William Cooper in samenwerking met een aantal andere Aboriginal activisten, waaronder Doug Nicholls, Shadrack James en

⁷⁶ Ibidem, 6 en 58

⁷⁷ Ibidem, 2.

⁷⁸ G. Foley en T. Anderson, 'Land Rights and Aboriginal Voices', *Australian Journal of Human Rights* 12 (2006) 85.

⁷⁹ T. Rowse, 'The Reforming State, the Concerned Public and Indigenous Political Actors', *Australian Journal of Politics and History* 56 (2010) 72, Goodall, *A History of Aboriginal Communities in New South Wales*, 357 en Maynard, *Fighting for Liberty and Freedom*, 2.

⁸⁰ Maynard, *Fighting for Liberty and Freedom*, 93, 132 en 137, Rowse, 'The Reforming State', 73 en *The Parliament of the Commonwealth of Australia and Indigenous Peoples 1901-1967*. Commonwealth of Australia 2000 Canberra, 29.

Frederick Maynard bleef tot aan zijn dood in 1944 ondergronds actief.

Margaret Tucker.⁸¹ AAL was voornamelijk actief in de staat Victoria, maar voerde ook campagnes in Western Australia.⁸² Deze organisatie had, net als AAPA in haar eigen omgeving, te maken met dezelfde kwesties omtrent Aboriginals, zoals het behoud en de ontwikkeling van het land, de erbarmelijke levensomstandigheden en de slechte behandeling van Aboriginals. Wat betreft land, voorstond AAL zogenoemde *family blocks*, stukken land voor families en gemeenschappen voor agrarische doeleinden waardoor Aboriginals in hun eigen levensonderhoud konden voorzien en een eigen toekomst konden opbouwen.⁸³ Daarnaast streefde AAL naar: ‘(...) the progressive elevation of the Aboriginal race by education and training in the arts and crafts of European culture’.⁸⁴ AAL meende dat het Aboriginal ras net zo bekwaam was als het blanke ras, maar dat zij bewust belemmerd werden in hun ontwikkeling door discriminerende wetgeving en repressief overheidsbeleid.⁸⁵

Tot slot beoogde AAL Aboriginal vertegenwoordiging in de federale parlementaire regering. Dit blijkt uit een petitie die Cooper in 1933 had gericht aan de Britse koning George V waarin hij vroeg om:

(...) royal intervention to prevent the extinction of the race, [for] better conditions and [for] Federal parliamentary representation by an Aborigine (or, if that were not granted, by a white person of Aborigine choice).⁸⁶

Wat betreft de roep om Aboriginal vertegenwoordiging merkt academicus Russell McGregor op dat dit wellicht de enige eis van de Aboriginal activisten was in de jaren dertig, die opgevat zou kunnen worden als een eis voor specifieke Aboriginal rechten.⁸⁷ Desalniettemin bereikten deze en soortgelijke petitie nooit de desbetreffende personen en leidden aldus nergens toe. In 1938 ging AAL een samenwerkingsverband aan met de derde, en laatste, organisatie.

De *Aborigines Progressive Association* (APA) werd in 1937 opgericht door Aboriginals William Ferguson, Jack Patten en Pearl Gibbs in Dubbo (New South

⁸¹ Goodall, *A History of Aboriginal Communities in New South Wales*, 287.

⁸² Attwood en Markus, *Thinking Black*, 16.

⁸³ Goodall, *A History of Aboriginal Communities in New South Wales*, 294.

⁸⁴ R. McGregor, ‘Protest and Progress: Aboriginal Activism in the 1930s’, *Australian Historical Studies* 25 (1993) 556.

⁸⁵ William Cooper, Secretary, AAL, to B. Stevens, Premier, New South Wales, 15 November 1936, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 149

⁸⁶ H. Goodall, *Invasion to Embassy: Land in Aboriginal Politics in New South Wales, 1770-1972* (Sydney 1996) 224.

⁸⁷ McGregor, ‘Protest and Progress’, 567.

Wales). APA was, meer dan AAPA en AAL, een nationale organisatie in de zin dat deze organisatie de grieven weerspiegelden van de Aboriginals in het algemeen. De andere organisaties richtten zich hoofdzakelijk op lokale, dan wel regionale belangen. Evenals AAL was APA ervan overtuigd dat Aboriginals net zo geciviliseerd als blanken zouden zijn, mits zij adequaat onderwijs konden genieten en daartoe de kans kregen. Omwille van deze ideologie streefde AAL en APA (hierna de coalitie) ernaar de erbarmelijke omstandigheden, het racistisch overheidsbeleid en de discriminerende praktijken onder de aandacht te brengen van de bredere samenleving, zoals blijkt uit het volgende citaat: ‘Our purpose (...) is to bring home to the white people of Australia the frightful conditions in which the native Aborigines of this continent live’.⁸⁸ Overigens riep de coalitie op tot de oprichting van een commissie die onderzoek zou doen naar de administratie van de *Board*. Dat leidde in 1940 tot de afschaffing van de *Board* en de totstandkoming van de *Welfare Board*, die zich hoofdzakelijk richtte op de assimilatie van Aboriginals in de bredere blanke samenleving.⁸⁹

Daarnaast organiseerde de coalitie de zogenaamde *Day of Mourning*, een protestactie die op 26 januari 1938 werd georganiseerd, 150 jaar nadat de Britse kolonisten voet aan wal hadden gezet in het huidige Sydney. Deze dag wordt door de bredere samenleving *Australia Day* genoemd en vormt een nationale feestdag. Daarentegen staat deze dag onder Aboriginals, sinds de protestactie in 1938, bekend als *Invasion Day* en staat voor hun symbool voor al het leed dat hen sinds kolonisatie is aangedaan. Wat betreft de *Day of Mourning* is het pamflet getiteld *Claim Citizen Rights!* van belang, aangezien dit wordt gezien als het manifest van de coalitie. Hierin komt onder meer naar voren dat de ideologie van de coalitie gestoeld was op acceptatie van Aboriginals in de samenleving op basis van gelijkheid. Het pamflet luidde: ‘(...) we want to be absorbed into the Nation of Australia, and thus to survive in the land of our forefathers, on equal terms’.⁹⁰

Al met al namen ongeveer honderd Aboriginal activisten deel aan de protestmars en de daaropvolgende conferentie, waarvoor overigens alleen Aboriginals waren uitgenodigd. Daarbij stuurden tientallen Aboriginal politiek leiders telegrammen naar de leiders van de coalitie om hun steun te betuigen aan de protestactie. Hoewel dit een

⁸⁸ J.T. Patten, ‘To All Aborigines!’, *The Australian Abo Call. The Voice of the Aborigines*, april 1938, 2 en R. McGuinness, ‘Now We Can Walk Forward Together’, *Koori Mail*, 27 februari 2008, 29.

⁸⁹ Foley en Anderson, ‘Land Rights and Aboriginal Voices’, 86 en Parbury, *Survival*, 95.

⁹⁰ J.T. Patten, ‘Calling All Aborigines Straight Talk’, *The Australian Abo Call. The Voice of the Aborigines*, juni 1938, 1 en Parbury, *Survival*, 113.

relatief hoge opkomst was, gezien de beperkte mogelijkheden van Aboriginal activisten in die tijd en de grote afstanden, heeft deze protestactie weinig significante veranderingen teweeggebracht.⁹¹ Zo stellen Attwood en Markus dat: ‘The influence on government of these Aboriginal political organisations was negligible’.⁹²

In conclusie, komt de ideologie en de doelstellingen van de eerste Aboriginal organisaties in grote mate overeen met de speerpunten van Aboriginal activisme in de jaren zestig, zoals zal blijken uit het volgende hoofdstuk. Anders dan AAL en APA, richtte AAPA zich voornamelijk op het behoud en de ontwikkeling van land op grond van het feit dat Aboriginals de eerste bewoners van het continent zijn. Daarbij streefde AAPA naar de afschaffing van de *Board* en daarmee de beëindiging van de *removal* van Aboriginal kinderen bij hun familie en uit hun gemeenschap. Ook voorstond AAPA een zekere mate van zelfbeschikking. Daarnaast legde AAL en APA de nadruk op de bekwaamheid van Aboriginals en stelden zij dat Aboriginals, op basis van gelijkheid, deel uit hoorden te maken van de samenleving.⁹³ Desalniettemin brachten deze organisaties vanwege de omstandigheden van de jaren twintig en dertig significante veranderingen met zich mee, waar hieronder kort aandacht aan wordt besteed.

2.3 Conclusie

Om te beginnen waren Aboriginal activisten in de jaren twintig en dertig in grote mate afhankelijk van niet-Aboriginal sympathisanten, die een actieve rol hadden: ‘(...) either in advising Aboriginals, providing access to politicians, helping to formulate demands or offering refuge to expelled troublemakers’.⁹⁴ Verder boden zij financiële ondersteuning, kwam er meer belangstelling in de nationale en Britse pers en maakten zij gebruik van hun connecties met andere organisaties om meer aandacht te genereren voor de onderdrukte positie en de erbarmelijke omstandigheden van de Aboriginals.⁹⁵ De *Communist Party of Australia* (CPA) speelde hierin een grote rol, doordat zij het verband legde tussen de rechten van inheemse en gekoloniseerde volkeren en racisme ten aanzien van de blanke arbeidersklasse. De CPA richtte zich voornamelijk op de

⁹¹ Hedentendage wordt 26 januari nog steeds door de Aboriginals de *Day of Mourning* of *Invasion Day* genoemd en vinden er protestaties plaats.

⁹² Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 14.

⁹³ *The Parliament of the Commonwealth of Australia and Indigenous Peoples 1901-1967*. Commonwealth of Australia 2000 Canberra, 29.

⁹⁴ Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 11.

⁹⁵ *Ibidem*, 15-16.

uitbuiting in de reservaten en streefde naar gelijke lonen, ongeacht ras. Om die reden was CPA ook betrokken bij de zogenoemde *Pilbara strike*, een staking in mei 1946 waarbij honderden Aboriginal arbeiders het reservaat *Pilbara* verlieten omwille van betere lonen en arbeidsvoorwaarden. Deze *walk-off* zette Aboriginal rechten op zowel de nationale als de internationale agenda. Zo bekritiseerde de Verenigde Naties (1945) voor het eerst de Australische schending van de vrijheden en mensenrechten van Aboriginals. Echter, wimpelde de federale regering deze *Pilbara strike* af als een communistisch geïnspireerd complot, wat uiteraard gezien moet worden tegen de achtergrond van de Koude Oorlog.⁹⁶

Verder gingen Aboriginals zich in de jaren zestig realiseren dat hun belangen in samenwerking met niet-Aboriginal sympathisanten niet werden vertegenwoordigd. Zo werd gesteld dat deze sympathisanten niet luisterden naar de Aboriginal politiek leiders, maar louter hun eigen politieke idealen en belangen nastreefden of deze opdrongen aan de Aboriginal activisten.⁹⁷ Zodoende gingen, voornamelijk jonge, Aboriginal activisten zich in de jaren zestig afsplitsen en richtten *all-Aboriginal* organisaties en bewegingen op.

Daarnaast moet opgemerkt worden dat Aboriginals in de jaren twintig en dertig: ‘(...) drew upon and were influenced by the dominant Australian discourses of the day’.⁹⁸ Dit was voornamelijk van belang met betrekking tot het assimilatiebeleid, wat in de jaren dertig zowel door de federale regering als menig Aboriginal gezien werd als een ‘new and progressive policy’.⁹⁹ Auteur John Summers voegt hieraan toe dat hoewel het merendeel van de Aboriginals wist dat het assimilatiebeleid inhield dat halfbloed Aboriginals volledig opgenomen zouden worden in de samenleving en volbloed Aboriginals zouden uitsterven, zij dit beleid desondanks zag als een stap richting de afschaffing van discriminerende en paternalistische beschermingsbeleid.¹⁰⁰ Daarentegen stelt Rowse op dat: ‘A feature of Aboriginal politics in the late 1930s was its anticipation (demand for) of a form of assimilation’.¹⁰¹ Met andere woorden,

⁹⁶ B. Boughton, *The Communist Party of Australia's Involvement in the Struggle for Aboriginal and Torres Strait Islander People's Rights 1920-1970* (Labour History Conference 'Labour and Community', Wollongong 1999) 37, 38 en 40.

⁹⁷ Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 17-18.

⁹⁸ *Ibidem*, 13.

⁹⁹ Parbury, *Survival*, 104.

¹⁰⁰ *The Parliament of the Commonwealth of Australia and Indigenous Peoples 1901-1967*.

Commonwealth of Australia 2000 Canberra, 31.

¹⁰¹ Rowse, 'The Reforming State', 72.

Aboriginals wilden weliswaar opgenomen worden in de dominante samenleving, maar op grond van gelijkheid en daarbij wilden zij hun cultuur en identiteit behouden. Het is niet onwaarschijnlijk dat Aboriginals eveneens het concept assimilatie hanteerden, omdat zij nog geen andere termen, zoals integratie, voorhanden hadden.

In het derde en laatste hoofdstuk zal duidelijk worden dat de *sixties* in de eerste helft van de jaren zestig substantiële veranderingen met zich mee hebben gebracht, maar ook hebben geleid tot een verschuiving in de Aboriginal beweging richting specifieke rechten voor Aboriginals.

3. De Aboriginal beweging

De Aboriginal beweging kwam op aan het einde van de jaren vijftig met de totstandkoming van de *Federal Council for the Advancement of Aborigines* (hierna de *Federal Council*) in 1958.¹⁰² In tegenstelling tot het Aboriginal activisme in de jaren twintig en dertig was in de jaren zestig sprake van een bredere beweging waarin verschillende groepen en individuen handelden teneinde de samenleving op een bepaalde manier te veranderen.¹⁰³ Zo werd de Aboriginal beweging in de eerste helft van de jaren zestig gekenmerkt door een collectief streven naar gelijke rechten en gelijk burgerschap voor Aborigines, wat in 1967 culmineerde in een referendum. Na het referendum vond er echter een verschuiving plaats richting een strijd om specifieke rechten voor Aborigines, erkenning van de Aboriginal cultuur en identiteit en een zekere mate van zelfbeschikking, hetgeen voornamelijk tot uiting kwam in de roep om landrechten. Begin jaren zeventig kwam de Aboriginal beweging ten einde, vanwege een nieuw beleid van de regering-Whitlam ten aanzien van Aborigines.

Hieronder wordt uitgebreid ingegaan op de invloed van de *sixties* op de opkomst en ontwikkeling van de Aboriginal beweging. Om te beginnen komen de significante veranderingen in de eerste helft van de jaren zestig aan bod. Daarbij wordt gekeken naar de verandering van het wereldbeeld van de bredere Australische samenleving en de Aboriginal bevolking, het ontstaan van de generatiekloof en de totstandkoming van een *counterculture*. Tevens wordt aandacht besteed aan de *Freedom Ride*, een invloedrijk studentenprotest in 1965. Tot slot wordt dieper ingegaan op de opkomst van *Black Power*, een nieuw radicaal bewustzijn onder Aboriginal activisten waarbij de nadruk ligt op de rol van een nieuwe generatie Aboriginal activisten, de invloed van de Amerikaanse *Black Power* beweging en de roep om landrechten.

3.1 Burgerrechten en burgerschap

In velerlei opzichten was de Aboriginal beweging in de eerste helft van de jaren zestig een voorzetting van Aboriginal activisme van de jaren twintig en dertig. Zo werd bijvoorbeeld nog steeds gestreefd naar gelijke rechten, opname van Aborigines in de

¹⁰² In 1964 werden de Torres Strait Islanders in het manifest van de *Federal Council for the Advancement of Aborigines* erkend als een specifieke culturele groep. Om die reden werd de *Federal Council for the Advancement of Aborigines* hernoemd tot de *Federal Council for the Advancement of Aborigines and Torres Strait Islanders*. In het kort, de *Federal Council*.

¹⁰³ Martin, 'Activism, Social and Political', 21-22 en Clark, *Aborigines and Activism*, 69.

dominante samenleving als gelijken en verbetering van de leefomstandigheden. Hoewel de ideologie en doelstellingen in grote mate overeenkwamen, bestond Aboriginal activisme in de jaren twintig en dertig voornamelijk uit lokale en verspreide protesten, welke veelal ongecoördineerd en kortstondig waren. Daarbij waren organisaties klein in omvang en berustte doorgaans op de gezamenlijke inspanning van een aantal individuen in plaats van een bredere, ondersteunende beweging.¹⁰⁴ Ook werden Aboriginal activisten belemmerd vanwege het repressieve overheidsbeleid. Daarentegen werd de Aboriginal bevolking in de jaren zestig vertegenwoordigd door de *Federal Council* die op nationaal en internationaal niveau campagne voerde.

De *sixties* creëerden de omstandigheden waaronder de Aboriginal beweging op kon komen en hebben een aantal significante veranderingen met zich mee gebracht. Zo kregen Aboriginals, onder andere, federaal kiesrecht en gelijke lonen, kwamen zij in aanmerking voor sociale voorzieningen en werd discriminerende wetgeving uit de Australische Grondwet verwijderd. Dit hield in dat Aboriginals burgerrechten en formeel burgerschap kregen. Alvorens wordt ingegaan op de invloed van de *sixties* op de Aboriginal beweging, worden drie significante veranderingen met betrekking tot burgerrechten en burgerschap belicht. Het concept burgerschap betekent dat een burger een lid is van een politieke gemeenschap en dit ‘lidmaatschap’ brengt bepaalde burgerrechten en – plichten met zich mee. Daarnaast omvat het concept burgerrechten: ‘(...) the political, legal and social rights that are integral to a person’s membership of a political community’.¹⁰⁵ Chesterman en Galligan voegen daaraan toe dat burgerrechten zich onderscheiden van inheemse rechten, zoals *Native Title* en zelfbeschikkingsrecht, omdat alleen Aboriginals die laatstgenoemden kunnen claimen.

Ten eerste, kregen Aboriginals in 1962 federaal kiesrecht. Onder de Australische Grondwet werden Aboriginals, op grond van het feit dat zij geboren waren in Australië, beschouwd als Britse onderdanen en later, met de invoering van de *Nationality and Citizenship Act* in 1948, als Australische burgers. Echter, in geen enkele grondwettelijke of wettelijke verklaring waren de rechten en plichten van het Britse of Australische burgerschap bepaald, deze werden vastgesteld in aanvullende federale, statelijke en territoriale wetgeving. Doorgaans werden Aboriginals in deze wetgeving van hun

¹⁰⁴ Clark, *Aborigines and Activism*, 4 en 69.

¹⁰⁵ J. Chesterman, *Civil Rights: How Indigenous Australians Won Formal Equality* (St. Lucia 2005) 37 en J. Chesterman en B. Galligan, *Citizens Without Rights. Aborigines and Australian Citizenship* (Cambridge 1997) 1-2.

rechten ontzegd, wat erop neer kwam dat zij niet op een betekenisvolle manier Britse dan wel Australische burgers waren. Bovendien verschilde de wetgeving ten aanzien van Aboriginals over heel Australië, als gevolg hiervan zouden er in de praktijk negen verschillende soorten burgerschap bestaan en was het verkrijgen van gelijk burgerschap een lang en ingewikkeld proces.¹⁰⁶ Dit blijkt onder andere uit de tegenstrijdige wetgeving omtrent federaal kiesrecht. Wetsartikel 4 van de *Commonwealth Franchise Act* (1902) sloot Aboriginals uit van federaal kiesrecht, het artikel luidde:

No aboriginal native of Australia Asia Africa or the Islands of the Pacific except New Zealand shall be entitled to have his name placed on an Electoral Roll unless so entitled under section forty-one of the Constitution.¹⁰⁷

Wetsartikel 41 stelde echter dat Aboriginals alleen federaal kiesrecht hadden indien zij stemgerechtigd waren in hun eigen staat. Aboriginals hadden doorgaans geen kiesrecht in hun eigen staat en wanneer dit wel het geval was, waren zij zich hiervan vaak niet van bewust of werden simpelweg niet als zodanig geregistreerd. In 1962 werden de discriminerende voorwaarden afgeschaft, wat betekende dat Aboriginals vanaf dat moment federaal kiesrecht kregen.¹⁰⁸

Daarnaast konden Aboriginals in de jaren zestig in aanmerking komen voor sociale voorzieningen, zoals de moederschapsuitkering, het weduwepensioen en het ouderdoms- en invaliditeitspensioen. In 1947, met de invoering van de *Social Services Consolidation Act*, konden Aboriginals hiervoor alleen in aanmerking komen door middel van het zogenoemde *certificate of exemption*. Elke Aboriginal 'who in the opinion of the [Welfare] Board ought no longer be subject to the provision of the Act' kon een dergelijk certificaat aanvragen in zijn of haar eigen staat of territoria.¹⁰⁹ In die tijd vormde het certificaat de enige legale overgang naar burgerschap, aangezien het deze Aboriginals vrijstelde van alle wettelijke beperkingen onder de *Aboriginal Protection Act*. De 'exempted' Aboriginal moest echter wel afstand doen van zijn of haar cultuur, familie en gemeenschap.¹¹⁰ De *Welfare Board* kon het certificaat op ieder moment intrekken. In 1959 was er sprake van enige vooruitgang aangezien Aboriginals,

¹⁰⁶ Chesterman en Galligan, *Citizens Without Rights*, 6 en 42.

¹⁰⁷ Ibidem, 88-89.

¹⁰⁸ Ibidem 8, 14-15 en 89.

¹⁰⁹ Parbury, *Survival*, 102.

¹¹⁰ Ibidem, 102-103.

althans als zij niet nomadisch of ‘primitief’ waren, in aanmerking konden komen voor sociale voorzieningen.¹¹¹ Uiteindelijk werden in 1966 alle discriminerende referenties naar Aboriginals verwijderd, wat betekende dat Aboriginals onder dezelfde voorwaarden als blanken aanspraak konden maken op sociale voorzieningen.

Tenslotte stemde een overweldigende meerderheid (90,77%) van de Australiërs in het referendum van 27 mei 1967 vóór de afschaffing van discriminerende wetgeving en vóór aanpassing van de Australische Grondwet. Dit impliceerde een verandering in het beeld van de blanke bevolking ten aanzien van de rechten en behandeling van Aboriginals en dat was van essentieel belang voor de positie van Aboriginal. Zo stelde de *Federal Council*: ‘(...) in order to implement the first aim of equal citizenship rights, the repeal of discriminatory state laws and changes to the Australian Constitution were both necessary’.¹¹² Als gevolg van het referendum werd het eerdergenoemde wetsartikel 127 - In reckoning the numbers of people of the Commonwealth, or of a State or other part of the Commonwealth, aboriginal natives shall not be counted - en lid xxvi van wetsartikel 51 - The people of any race, other than the aboriginal race in any State, for whom it is deemed necessary to make special laws - uit de Australische Grondwet verwijderd. Welnu had de federale regering de politieke macht om wetten op te stellen en in te voeren specifiek ten behoeve van Aboriginals, en werden Aboriginals meegerekend in de volkstelling. Met andere woorden, na het referendum was de federale regering verantwoordelijk voor Aboriginal zaken en daarmee kwam formeel een einde aan de verschillende statelijke en territoriale wetgeving ten aanzien van Aboriginals.¹¹³

De vraag rijst, waarom deze significante veranderingen juist in de jaren zestig plaatsvonden en bijvoorbeeld niet in de jaren twintig of dertig? Het antwoord op deze vraag ligt in de manifestatie van de *sixties* in Australië. Uit hoofdstuk één is reeds gebleken dat in de jaren zestig meer aandacht kwam voor de rechten van de mens en, meer specifiek, de rechten, behandeling en positie van minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen. Daarnaast kwamen er emancipatie- en minderhedenbewegingen op in verschillende delen van de wereld, waaronder Afrika, Azië en de Verenigde Staten. Deze tweeledige verandering in het wereldbeeld van de dominante samenleving,

¹¹¹ Chesterman en Galligan, *Citizens Without Rights*, 164.

¹¹² J. Horner, *Seeking Racial Justice: An Insider's Memoir of the Movement for Aboriginal Advancement, 1938-1978* (Canberra 2004) 34.

¹¹³ FCAA, Petition Leaflet, 1962, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 185-186.

enerzijds, en de minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen, anderzijds, creëerde de omstandigheden waaronder de Aboriginal beweging op kon komen.

De verandering van het wereldbeeld van Aboriginal activisten komt ten eerste tot uiting in de oprichting van de *Federal Council* in 1958. Van belang daarbij was de zogenoemde *Warburton Ranges controversy*. Deze controverse volgde op een onderzoek van William Grayden, een Australische blanke politicus, naar de mogelijke gevolgen van nucleaire testen bij Maralinga voor Aboriginals in een nabijgelegen reservaat. Het onderzoeksrapport, dat werd gepubliceerd in december 1956, bracht de erbarmelijke omstandigheden waaronder de Aboriginals in dit gebied leefden aan het licht. Zo bleek er een gebrek aan voldoende voedsel en water te zijn, waren er veel ziektes en vonden er veel ongelukken plaats. Bovendien vielen onnodige doden als gevolg van te voorkomen ziektes en was er een gebrek aan onderwijs en werkgelegenheid.¹¹⁴ In reactie hierop ging onder andere Rupert Murdoch, een Australische mediamagnaat, deze bevindingen na en sprak deze scherp tegen. Zo stelde Murdoch: '(...) these people were generally in fine shape and had profited much from the controlled intrusion of the white man into this area'.¹¹⁵ Grayden en zijn onderzoeksteam keerde, dit keer met een filmcamera, terug naar het gebied. Hoewel de eerdere bevindingen nu ook met visuele beelden werden bevestigd, werden deze wederom tegengesproken, ditmaal door de Australische federale regering, die vreesde voor de gevolgen voor haar internationale reputatie:

(...) the film is not designed to give a balanced picture of the circumstances of aborigines [sic] either in Australia, in general, or in the area to which the film is particularly related.¹¹⁶

Niettemin bracht deze controverse de *plight* van de Aboriginals voor het eerste onder de aandacht van de bredere Australische samenleving en leidde tot toenemende publieke steun ten aanzien van de Aboriginal strijd omwille van burgerrechten en betere

¹¹⁴ *The Report of the Select Committee Appointed to Inquire into Native Welfare Conditions in the Laverton-Warburton Range Area*. Select Committee Appointed to Inquire into Native Welfare Conditions in the Laverton-Warburton Range Area 1956 Perth.

¹¹⁵ K.R. Murdoch, 'I had no alternative – I saw twice as many natives', *The West*, 12 February 1957, zoals geciteerd in P.F. McGrath en D. Brooks, *Their Darkest Hour: the Films and Photographs of William Grayden and the History of the 'Warburton Range controversy' of 1957*, in: M. Nugent en S. Konishi (eds.), *Aboriginal History* 34 (Canberra 2010) 16.

¹¹⁶ McGrath en Brooks, *Their Darkest Hour*, 173.

economische en sociale omstandigheden.¹¹⁷ Naar aanleiding van de bevindingen van Grayden en de daaropvolgende controverse werd in februari 1958 een conferentie in Adelaide georganiseerd. Op deze conferentie kwamen vertegenwoordigers van negen Aboriginal *advancement* organisaties uit vijf staten, voor het eerst in de geschiedenis van Aboriginal activisme, samen: ‘(...) to formulate a united policy and to seek to actively co-operate in the work they have been doing independently for the advancement of the Aboriginal people’.¹¹⁸ Dit resulteerde in de oprichting van de *Federal Council*, een nationale organisatie waarin Aboriginals en niet-Aboriginals op een gelijkwaardige manier en met wederzijds respect samenwerkten ten behoeve van de *advancement* van Aboriginals. Deze organisatie streefde onder meer naar gelijke rechten, gelijk burgerschap, de verwerping van racisme, met inbegrip van paternalisme, en verbetering van de leef- en arbeidsomstandigheden van Aboriginals.¹¹⁹

Daarnaast komt de verandering van het wereldbeeld onder Aboriginal activisten tot uiting in de verwerping van het assimilatiebeleid. Terwijl verschillende Aboriginal activisten in de jaren twintig en dertig voorstander waren van een vorm van assimilatie, werd in de jaren zestig duidelijk dat Aboriginals op andere termen dan de federale en statelijke regeringen opgenomen wilden worden in de dominante samenleving, zoals ook blijkt uit het volgende citaat: ‘The terms offered by government, demanding a substantial sacrifice of Aboriginity as the price for citizenship and equality, were unacceptable to most politically active Aborigines’.¹²⁰ Bovendien bleek het assimilatiebeleid niet de gewenste effecten voor Aboriginals met zich mee te brengen. Zo werden Aboriginals geacht te assimileren en dienden daarbij afstand te nemen van hun Aboriginity. Maar bleven zij, in de woorden van Chesterman en Galligan, ‘citizens without rights’. Aboriginal activisten realiseerden zich dat hun belangen beter behartigd werden in het concept integratie, wat inhield dat Aboriginals hun identiteit konden behouden en toch als gelijken deel uit konden maken van de dominante

¹¹⁷ Ibidem, 159.

¹¹⁸ *Smoke Signals*, May 1958 (Publication of Victorian Aborigines Advancement League). Federal Council For Aboriginal Advancement, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 176-177, Horner, *Seeking Racial Justice*, 31-32.

¹¹⁹ J. Horner, with the authority of the executive, ‘Constitutional Change of FCAATSI’ (suggestions made at the October 1971 executive meeting), zoals geciteerd in S. Taffe, *Black and White Together. FCAATSI: The Federal Council for the Advancement of Aborigines and Torres Strait Islanders 1958-1973* (St. Lucia 2005) 284.

¹²⁰ McGregor, ‘Protest and Progress’, 346.

samenleving.¹²¹ Bovendien omvatte integratie erkenning en waardering van Aboriginal cultuur en identiteit.

Terwijl deze veranderingen plaatsvonden, was er aan het einde van de jaren vijftig en begin jaren zestig sprake van toenemende internationale kritiek ten aanzien van ingebed raciale discriminatie. Deze kritiek uitte zich voornamelijk op het zogenoemde *White Australia Policy*, een discriminerend immigratiebeleid, en het assimilatiebeleid. Steeds vaker werd de situatie van de Aboriginals op internationaal niveau vergeleken met de positie van minderheden en inheemse volkeren in, met name, Zuid-Afrika en de Verenigde Staten. Mede vanwege het toetreden van een aantal Afrikaanse en Aziatische landen tot de Verenigde Naties in 1960 kwam de Aboriginal *plight* hoger op de (inter)nationale politieke agenda te staan. Dit zorgde voor druk op de Australische regering, waardoor zij niet langer kon achterblijven op de internationale ontwikkelingen op het gebied van mensenrechten en de behandeling van minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen. Zo stelde één van de Aboriginal leiders van de *Federal Council* Joe McGinness: ‘(...) discriminatory law is not in keeping with the United Nations Charter of Human Rights, and certainly is an embarrassment to Australia’.¹²² Chesterman benadrukt dat angst voor internationale kritiek, aangaande de Australische schending van internationale mensenrechten, één van de drijfveren vormde voor de federale regering om wettelijke veranderingen door te voeren ten behoeve van Aboriginals.¹²³

Overigens ging de *Federal Council* zich steeds meer beroepen op internationale standaarden en wetgeving. Zo bleef zij benadrukken dat de discriminerende wetgeving in de Australische Grondwet in strijd was met de fundamentele rechten van de mens en in strijd met internationale standaarden, zoals vastgelegd in onder meer het handvest van de Verenigde Naties en de International Arbeidsorganisatie.¹²⁴ Ook werd steeds

¹²¹ Ibidem en Council for Aboriginal Rights, Report by Kath Walker on her National Tour launching the Petition of FCAA and her speech in Sydney on 6 October 1962, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 188-189.

¹²² Joe McGinness, President, Aborigines and Torres Strait Islanders Advancement League, Cairns, to Mr Frank Nicklin, Premier, Queensland, and Mr Jack Pizzey, Minister for Police and Native Affairs, Queensland, 21 February 1963, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 195.

¹²³ Chesterman, ‘Defending Australia’s Reputation’, 21.

¹²⁴ *Smoke Signals*, October 1959, The A.A.L. and Integration, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 178, Queensland Council for the Advancement of Aborigines and Torres Strait Islanders, *The Existing Aboriginals Preservation Act, Amendments Which Should Be Made and Why*, 1964, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 206 en FCAA,

vaker een beroep gedaan op de verantwoordelijkheid van de federale regering en de Australische samenleving ten aanzien van de Aboriginals, zo stelde de *Federal Council* dat: '(...) Australians are held collectively responsible for the treatment and conditions of the Aboriginal people by world opinion'.¹²⁵ De toenemende internationale kritiek en campagnes van de *Federal Council* hebben ertoe geleid dat het studentenactivisme zich ging richten op de strijd van de Aboriginals. Van belang daarbij was het zogenoemde *CommemDay Protest*, een protestactie waarin Australische studenten hun steun betuigden aan Amerikaanse Burgerrechtenbeweging en hun kritiek uitten ten opzichte van de racistische behandeling van Afro-Amerikanen door de Amerikaanse regering.¹²⁶ Zo stelde Aboriginal activist Charles Perkins:

Onlookers at the demonstration challenged the students to 'look at' and 'do something' about Australia's Aboriginal question firstly. It brought home to the students the fact that they must get their house in order before they queried someone else's.¹²⁷

Dit leidde tot de oprichting van de studentenorganisatie *Student Action for Aboriginals* (hierna SAFA). Deze organisatie voerde campagne specifiek ten behoeve van de rechten en positie van Aboriginals. Alvorens in te gaan op de invloed van SAFA op de Aboriginal beweging, wordt hierna eerst ingegaan op de invloed van de *sixties* op de totstandkoming van studentenactivisme. Net als in de Verenigde Staten en West-Europa was het ontstaan van een generatiekloof en een daaruit voortkomende *counterculture* hierbij een belangrijk ontwikkeling.

3.1.1 De manifestatie van de *sixties*

Na de Tweede Wereldoorlog was ook in Australië sprake van een babyboom en economische groei en vooruitgang.¹²⁸ Zodoende was er in de jaren zestig op een

Petition Leaflet, 1962, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 185-186.

¹²⁵ Referendum on Aborigines (Background Notes), prepared by the National Directorate, Vote Yes Campaign (FCAATSI), 3 March 1967, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 213-214.

¹²⁶ Zie Scalmer, *Dissent Events*, 17-22, Clark, *Aborigines and Activism*, 156 en 158, en Robinson e.a., *The 1960s in Australia*, 217.

¹²⁷ *Student Action for Aborigines Report*. Student Action for Aborigines 1965 Canberra, 47.

¹²⁸ De Australische babyboom wordt door de *Australian Bureau of Statistics* gedefinieerd als de bevolking geboren tussen 1 januari 1946 tot 31 december 1965. In de periode van 1946 tot 1965 lag het geboortecijfer op 4.2 miljoen, ter vergelijking, in de voorgaande twintig jaar lag dit cijfer op 2.56 miljoen.

vergelijkbare manier als in de Verenigde Staten en West-Europa een ongekeerde grote groep jongeren ontstaan die dezelfde normen en waarden deelden, hetgeen in grote mate werd beïnvloed door de West-Europese en vooral de Amerikaanse jeugdcultuur. Dit kwam tot uiting in een soortgelijke kleding- en muziekstijl, de manier waarop zij hun vrije tijd besteedden en hun politieke ideologieën.¹²⁹ Verder speelde technologische vooruitgang een belangrijke rol, aangezien culturele en politieke ideeën zich door middel van nieuwe communicatiemiddelen sneller en verder konden verspreiden. Zodoende ging de Australische babyboomgeneratie zich in de jaren zestig eveneens op politieke dan wel culturele manier afzetten tegen de gevestigde orde en dominante cultuur.

De politieke *counterculture* ontpopte zich ook in Australië binnen de universiteitsmuren. Daarbij moet wel aangetekend worden dat het onduidelijk is hoeveel Aboriginals in de jaren zestig studeerden, vanwege hun ondergeschikte positie in de Australische Grondwet. Desalniettemin is bekend dat sommige Aboriginals met behulp van de *Aboriginal Scholarship Society*, beter bekend als *Abschol*, de mogelijkheid kregen om te studeren. *Abschol* was in 1953 opgericht door een aantal niet-Aboriginal studenten die zich zorgen maakten over het feit dat er zo weinig Aboriginals studeerden. Zij zamelden op verschillende manieren geld in om Aboriginals te voorzien van een studiebeurs.¹³⁰ Anderen, waaronder Perkins, konden het zich veroorloven om te studeren, omdat zij hun collegegeld bijvoorbeeld in de sport verdienden.

Het politieke denken op de Australische universiteiten werd beïnvloed door de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging en de opkomst van *New Left* in West-Europa en de Verenigde Staten. Overigens namen studenten tijdens internationale conferenties kennis van internationale studentencampagnes tegen racisme in andere delen van de wereld wat leidde tot een grotere belangstelling voor racisme in Australië. Dit heeft ertoe geleid dat Australische studenten de politiek in de jaren zestig met een nieuwe overtuiging bedrijven. Op de universiteiten was sprake van een 'revival in politics'.¹³¹ Studenten kregen het gevoel dat zij controle hadden over hun eigen leven en toekomst en gingen vervolgens streven naar een andere en betere samenleving voor iedereen. Zij zagen zichzelf als: '(...) the conscience of society and the harbingers of social

¹²⁹ C.A. Rootes, 'The Development of Radical Student Movements and Their Sequelae', *Australian Journal of Politics and History* 34 (1988) 184 en Scalmer, *Dissent Events*, 14.

¹³⁰ J. Clark, 'Abschol. More than a Scholarship Scheme', *National Library of Australia News* 12 (oktober 2001), 11-13.

¹³¹ Clark, *Aborigines and Activism*, 148 en Scalmer, *Dissent Events*, 24.

change'.¹³² Geïnspireerd door nieuw-linkse bewegingen in de Verenigde Staten en West-Europa kwam *New Left* op in Australië, die zich eveneens ging afzetten tegen:

(...) consumerism and careerism, destructive effect of society on the environment, individuality as opposed to conformity to the monoculture, and rejection of the conventional majority.¹³³

Aanvankelijk richtte studentenactivisme zich tegen raciale kwesties in het buitenland, zoals apartheid in Zuid-Afrika en segregatie in de Verenigde Staten, maar naar aanleiding van het *CommemDay Protest* en de daaropvolgende kritiek keerde activisme zich naar binnen. Zo werd, in 1964, de eerdergenoemde SAFA opgericht. Charles M. Perkins, de voorzitter van SAFA, werd geïnspireerd en beïnvloed door de *freedom rides* van de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging en het gedachtegoed van King aangaande geweldloos verzet en vreedzame protestmethoden. Zodoende organiseerde SAFA in 1965: '(...) a "bus ride" similar to the one carried out in America'.¹³⁴ De *freedom rides* in de Verenigde Staten richtten zich specifiek tegen segregatie in bussen en op busstations en slaagden erin om deze raciale kwestie met behulp van de media onder de publieke aandacht te brengen wat, uiteindelijk, leidde tot desegregatie.¹³⁵ Echter, de *Freedom Ride* in Australië begaf zich langs verschillende steden in het noordwesten van New South Wales teneinde raciale discriminatie en segregatie middels vreedzame protesten onder de aandacht van de bredere samenleving te brengen.

De eerdergenoemde academicus Scalmer benadrukt het belang van *political gimmick*, wat inhield dat activisten erop uit waren om middels hun protestacties publiciteit te creëren teneinde hun politieke belang aan de orde te stellen.¹³⁶ Zo reisde ook een journalist mee met de *Freedom Ride*, Darcy Cassidy, die verslag deed over de verschillende protestacties bij, onder andere, de Walgett RSL Club, de zwembaden in

¹³² L. d'Avigdor, *Let the Lunatics Run their Own Asylum Participatory Democracy at the University of Sydney, 1960–1979* (Bachelor thesis History, Sydney 2011) 27.

¹³³ J. Steffanoni. *The New Left and the 'Lucky Country'*
<http://jonathansteffanoni.blogspot.nl/2012/10/the-new-left-and-lucky-country.html>. 29 oktober 2012. 28 december 2014.

¹³⁴ *Student Action for Aborigines Report*. Student Action for Aborigines 1965 Canberra, 47.

¹³⁵ Clark, *Aborigines and Activism*, 164-165.

¹³⁶ Scalmer, *Dissent Events*, 18.

Moree en Kempsey en het theater in Bowraville.¹³⁷ Van de acht dorpen die de *Freedom Ride* had bezocht, werd in deze vier dorpen gedemonstreerd, omdat daar sprak was van een grote mate van discriminatie en segregatie. Zo mochten Aboriginals bijvoorbeeld alleen de Walgett RSL Club in op *ANZAC Day*, de dag waarop de Eerste Wereldoorlog wordt herdacht, mochten Aboriginal kinderen alleen tijdens schooluren het zwembad in en werden Aboriginals niet bediend in cafés en bars. De protestactie in Moree mondde uit in een gewelddadig conflict en in Walgett werd de bus na protesten door een aantal inwoners op een gevaarlijke wijze van de weg gereden.¹³⁸

Cassidy en andere journalisten die zich later aansloten, sommigen met filmcamera, verspreidden informatie over de vijandige reacties van de inwoners en politie en over de mate van racisme en discriminatie: ‘(...) the direct action of Charles Perkins and Student Action for Aborigines received publicity that no previous protest had won’.¹³⁹ Dit heeft geleid tot een verandering van het wereldbeeld van de dominante samenleving, wat blijkt uit het percentage dat voor de aanpassing van de Australische Grondwet stemde. Uit het onderstaande zal blijken dat Aboriginals aan het einde van de jaren zestig hun bedenkingen hadden over de intentie van de dominante samenleving achter het referendum, aangezien in de praktijk geen substantiële veranderingen plaatsvonden. Daarnaast werd de situatie in New South Wales vergeleken met segregatie in het zuiden van de Verenigde Staten en apartheid in Zuid-Afrika wat zorgde voor meer druk op de federale regering om verantwoordelijkheid te nemen voor de behandeling en situatie van de Aboriginals. Uiteindelijk, in 1967, diende de federale regering een wetsvoorstel in voor een referendum. Dit referendum zou uitwijzen of de discriminerende wetsartikelen uit de Australische Grondwet verwijderd moesten worden en of de federale regering wetten kon opstellen ten behoeve van de Aboriginals. Het referendum vormde een keerpunt in de geschiedenis van Aboriginal activisme, waar hierna nader op in wordt gegaan.

¹³⁷ De RSL Club oftewel de Returned and Services League Club, is een organisatie die na de Eerste Wereldoorlog werd opgericht voor mannen en vrouwen die hebben gediend of zijn tewerkgesteld in deze oorlog.

¹³⁸ R. Hughes. Charles Perkins Full interview transcript. <http://www.australianbiography.gov.au/subjects/perkins/interview4.html>. 5 mei 1998. 22 december 2014.

¹³⁹ Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 18-19.

3.2 De opkomst van *Black Power*

In 1967 besloot de regering-Holt, na jarenlange pressie van de *Federal Council*, onder druk van de internationale gemeenschap en in reactie op de *Freedom Ride*, een referendum te houden.¹⁴⁰ Voor de Aboriginals vormde dit een historisch moment, aangezien zou blijken: '(...) whether the white people really are interested in our welfare or rights'.¹⁴¹ Door de uitkomst van het referendum verwachtte de Aboriginal bevolking dat de federale regering ten volle zou profiteren van haar nieuwe politieke macht en wetten zou doorvoeren ten gunste van Aboriginals. Bovendien hoopten zij dat de federale regering meer financiële middelen beschikbaar zou stellen om de levensstandaard en –omstandigheden van Aboriginals te verbeteren.¹⁴²

De oprichting van de *Council for Aboriginal Affairs*, een overheidsinstelling die zich voor het eerst direct richtte tot de Aboriginal bevolking, was een veelbelovend initiatief. Deze instelling had tot doel de fundamentele problemen van Aboriginals in kaart te brengen voor de federale regering, communicatie met Aboriginals tot stand te brengen om ervoor te zorgen dat hun perspectief werd gehoord en begrepen, en de federale regering te adviseren omtrent beleid voor Aboriginals.¹⁴³ Desalniettemin bleek al gauw dat de regering-Holt niet de intentie had andere maatregelen te treffen specifiek gericht op de behoeften en wensen van Aboriginals. Dit leidde tot frustratie en teleurstelling ook omdat de wettelijke veranderingen naar aanleiding van het referendum in de praktijk geen substantiële veranderingen voor Aboriginals met zich meebrachten. Zodoende kwam *Black Power* op.

Het concept *Black Power* werd in 1966 geïntroduceerd door Stokeley Carmicheal, een vooraanstaand Afro-Amerikaanse activist:

¹⁴⁰ Harold Edward Holt was minister-president van 1966 tot 1967.

¹⁴¹ Bill Onus, Director, Vote Yes Campaign Committee, 'Aboriginal Rights and the Referendum', zoals geciteerd in S. Taffe, 'Aftermath' (2014),

http://indigenousrights.net.au/civil_rights/the_referendum,_1957-67/aftermath#_edn1 (5 januari 2015).

¹⁴² K. Lothian, 'Seizing the Time. Australian Aborigines and the Influence of the Black Panther Party, 1969-1972', *Journal of Black Studies* 35 (2005) 182.

¹⁴³ H.C. Coombs, *Kulinma: Listening to Aboriginal Australians* (Canberra 1978) 217, zoals geciteerd in Taffe, *Black and White Together*, 261.

It is a call for black people in this country to unite, to recognize their heritage, to build a sense of community. It is a call for black people to define their own goals, to lead their own organizations.¹⁴⁴

Met andere woorden, de essentie van *Black Power* is zelfbeschikking, oftewel het recht op keuze en zelfstandigheid en erkenning en herwaardering van cultuur en identiteit.¹⁴⁵ Daarbij beschouwde Carmichael *Black Power* als een strijd tegen raciale discriminatie in het algemeen en maakte derhalve deel uit van de bredere, internationale bevrijdingsstrijd. Bovenal associeerde Carmichael *Black Power* met Afro-Amerikaans nationalisme en separatisme, zoals uitgedragen door Malcolm X.¹⁴⁶ Het was het gedachtegoed van Malcolm X dat het meest tot de verbeelding van een nieuwe generatie activisten sprak:

(...) with his uncompromisingly militant rejection of White culture, his pride in being Black, his belief in Black nationhood, and his call for self-defense 'by any means necessary'.¹⁴⁷

In de Verenigde Staten kwam *Black Power* eveneens voort uit frustratie en teleurstelling [*disillusionment*]. Zo vonden er na de aanname van de *Civil Rights Bill* en de *Voting Rights Act* in respectievelijk 1964 en 1965 ook geen substantiële veranderingen plaats ten aanzien van de Afro-Amerikaanse bevolking. Carmichael stelde dat de Afro-Amerikaanse bevolking jarenlang heeft afgewacht om te zien of er significante veranderingen zouden komen naar aanleiding van de vreedzame demonstraties, maar op een gegeven moment werd duidelijk dat er niets zou veranderen. De regering deed te weinig tegen raciale ongelijkheid en veranderingen volgden elkaar te langzaam op.¹⁴⁸ Dientengevolge verwierp de nieuwe generatie Afro-Amerikaanse activisten de vreedzame protestmethoden van King en het streven naar raciale integratie. Zij voorstonden meer *positive direct action*, wat in het bijzonder tot uiting kwam in de

¹⁴⁴ S. Carmichael en C.V. Hamilton, *Black Power. The Politics of Liberation* (East Lansing 1968), zoals geciteerd in History.com, 'Stokeley Carmichael' (2009), <http://www.history.com/topics/black-history/stokely-carmichael> (5 januari 2015).

¹⁴⁵ Victorian Aborigines Advancement League, Statement on Black Power, 1969, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 243 en Auteur onbekend, "Black Power' ideas give Aborigines new faith in themselves", *Sun*, 1 september 1969, pagina onbekend.

¹⁴⁶ S. Carmichael, *Black Power and the Third World* (Havana 1967) 1 en 8.

¹⁴⁷ Lothian, 'Seizing the Time', 184.

¹⁴⁸ Carmichael, *Black Power and the Third World*, 2, Lothian, 'Seizing the Time', 182 en McWilliams, *The 1960s Cultural Revolution*, 22-23.

ideologie en protestmethoden van de *Black Pather Party* (hierna BPP). Deze organisatie stond vooral bekend om haar militante retorica, gewapende patrouilles en gewelddadige confrontaties, omdat zij meende het recht te hebben om de rechten en de belangen van de Afro-Amerikaanse bevolking te beschermen ‘by any means necessary’. Daarbij moet opgemerkt worden dat *Black Power* vaak geassocieerd wordt met een meer militante vorm van activisme, hoewel het niet één vorm van actie omvatte en dus niet per definitie gewelddadig was. Zot richtte deze organisatie verschillende maatschappelijk organisaties of *survival programs* op, die de Afro-Amerikaanse bevolking vooral voorzagen van gratis basisvoorzieningen, zoals ontbijtprogramma’s voor kinderen, medische hulp en kleding programma’s.¹⁴⁹ Doordat deze initiatieven werden geleid voor en door Afro-Amerikanen wakkerden zij in zekere zin ook het nationale bewustzijn aan. Begin jaren zeventig ontstond een splitsing tussen diegene die meer militant activisme voorstonden en diegene die streefden naar meer maatschappelijke organisaties en programma’s en een grotere mate van zelfstandigheid.

Aldus drukte *Black Power* een nieuw radicaal bewustzijn uit onder Afro-Amerikaanse activisten dat voortkwam uit teleurstelling en frustratie. Deze nieuwe, meer militante generatie eiste meer autonomie, streed tegen raciale discriminatie en benadrukte haar eigen culturele identiteit. Hierna wordt ingegaan op wat dit concreet betekende voor de Aboriginal beweging.

3.2.1 De verschuiving

Na het referendum van 1967 kwam *Black Power* ook op onder de Aboriginal bevolking. Dit kwam om te beginnen tot uiting in de ideologische splitsing binnen de *Federal Council*. Aboriginal vertegenwoordigers gingen zich in de loop van de jaren zestig realiseren dat een blanke minderheid de *Federal Council* leidde en hun altijd had gedictieerd. Zij gingen zich afvragen wat de waarde was van een multiraciale organisatie die werd gedomineerd door ‘whitefellas’. Tijdens de *Easter* conferentie van de *Federal Council* in 1970 luidde de volgende kwestie: ‘(...) whether Aborigines alone should have the right to vote and make key decision or whether control of the council should remain multi-racial’.¹⁵⁰ Een aantal Aboriginals vertegenwoordigers waren van mening

¹⁴⁹ M.X. Delli Carpini, ‘Black Panther Party: 1966-1982’, in: I. Ness en J. Ciment (eds.), *The Encyclopedia of Third Parties in America* (Armonke 2000) 192.

¹⁵⁰ C. Forbes, ‘Black Power – A Call for Dignity’, *Newsday*, 1 april 1970.

dat de *Federal Council*, een organisatie die de Aboriginals vertegenwoordigen, uitsluitend bestuurd moest worden door Aboriginals.

Daarbij is het van belang dat Aboriginals zich in de loop van de jaren zestig steeds meer gingen realiseren dat zij een gemeenschappelijk geschiedenis van kolonialisme en onderdrukking hadden en een bepaalde cultuur deelden, wat een gemeenschappelijk bewustzijn en identiteit met zich meebracht.¹⁵¹ Deze verruiming van het nationale bewustzijn onder Aboriginals werd bovenal aangewakkerd tijdens de jaarlijkse conferenties van de *Federal Council*, waar Aboriginals uit verschillende delen van Australië bijeenkwamen en hun ervaringen en problemen deelden. Daarbij speelde een onderliggende beleving van onrechtvaardigheid aangaande de landkwestie en de daaraan gerelateerde landonteigening mee, aangezien dit niet met uitsluitend gelijke rechten en gelijk burgerschap rechtgezet kon worden.¹⁵² Zodoende besloot een aantal Aboriginal vertegenwoordigers tijdens de bovengenoemde conferentie verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen ontwikkeling en vooruitgang en richtte een *all-Aboriginal* organisatie op genaamd de *National Tribal Council*: ‘(...) we must have our own organisation to make our own demands and to be recognised by the Government and the world as being the true voice of our own people’.¹⁵³ De *National Tribal Council* was minder dan drie jaar actief, onder meer omdat zij in vergelijking met de *Federal Council*, geen groot netwerk en organisatorische vaardigheden had. Daarnaast maakte het nieuwe beleid van de regering-Whitlam, dat zich toespitste op meer zelfbeschikking en lokale Aboriginal gemeenschapsorganisatie, deze organisatie overbodig.

Tegelijkertijd kwam de *Black Power* beweging op in de Verenigde Staten, die een nieuwe generatie Aboriginals activisten inspireerde en beïnvloedde wat ertoe leidde dat zij methoden en middelen van deze beweging aanwendden en aanpasten aan hun eigen situatie. Terwijl in de Verenigde Staten en West-Europa in de jaren zestig een ongekend grote groep jongeren was ontstaan als gevolg van de naoorlogse babyboom is het, vanwege het feit dat Aboriginals tot 1967 niet werden meegeteld in de nationale census, onduidelijk of er onder de Aboriginal bevolking ook een babyboom heeft plaatsgevonden. Desalniettemin was in de jaren zestig in de steden sprake van een

¹⁵¹ Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 12 en 20-21.

¹⁵² Ibidem, 220-222 en 261-263, en Kath Walker, ‘Black-White Coalition Can Work’, *Origin*, 18 September 1969, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 240-241.

¹⁵³ C. Leon, Aboriginal president of the Aboriginal-Australian Fellowship, to Aboriginal organisations and communities in 1965, zoals geciteerd in Taffe, *Black and White Together*, 226.

omvangrijke groep jonge Aboriginals.¹⁵⁴ Dit kwam doordat menig Aboriginal in de jaren zestig richting de steden trok in de hoop op werk en hogere lonen en, wat betreft de jongeren, op betere kansen op onderwijs.¹⁵⁵ De federale regering moedigde deze migratie aan onder het mom van assimilatie en het ideaal van een monocultuur, waar hierna nader op in wordt gegaan. Hoewel dat in zekere zin ook klopte, had de federale regering het land nodig voor economische doeleinden, met name ten behoeve van de mijnbouw. Het leven in de steden bracht, zogezegd, een ‘shared experience of Aboriginality’ met zich mee wat Aboriginals samenbracht en verbond, hetgeen onder andere tot uiting komt in het volgende citaat: ‘Persistent customs of racial exclusion provoked anti-discriminatory militancy in the mid-1960s, inspired by civil rights agitation in the United States’.¹⁵⁶

Om te beginnen werden Aboriginals geacht te assimileren. Daarbij is het van belang dat de dominante samenleving, vanwege de economische groei en vooruitgang in de naoorlogse decennia een groter besteedbaar inkomen had, hetgeen gepaard ging met de opkomst van de consumentenmaatschappij en middenklasse. Deze ontwikkeling bracht een bepaalde ideologie, met name onder de vooroorlogse generatie, met zich mee over ‘the Australian way of life’. Dit hield volgens voormalige centrum-linkse Australische politicus Billie Snedden een monocultuur in: ‘(...) with everyone living in the same way, understanding each other, and sharing the same aspirations’.¹⁵⁷ Voor het doorsnee gezin, wat doorgaans bestond uit een werkende vader, een huismoeder en een aantal kinderen, kwam dit neer op een huis in de buitenwijken van de grote steden en een aantal bezittingen, waaronder een televisie en een auto.¹⁵⁸ Ten aanzien van de dominante samenleving, in het algemeen, kwam het streven naar een monocultuur, onder andere, tot uiting in het assimilatiebeleid en het *White Australian Policy* die tot doel had ‘to Australianise’, respectievelijk, Aboriginals en immigranten. Deze ideologie komt duidelijk naar voren in de volgende definitie van het assimilatiebeleid:

¹⁵⁴ G. Foley, ‘Black Power in Redfern 1968-1972’ (5 oktober 2001), http://www.kooriweb.org/foley/essays/essay_1.html (7 januari 2015).

¹⁵⁵ Steffanoni. The New Left and the ‘Lucky Country’ <http://jonathansteffanoni.blogspot.nl/2012/10/the-new-left-and-lucky-country.html>. 29 oktober 2012. 28 december 2014.

¹⁵⁶ Rowse, ‘The Reforming State’, 74.

¹⁵⁷ G. Sherington, *Australia’s Immigrants 1788-1988* (Sydney 1990) 160, zoals geciteerd in Steffanoni. The New Left and the ‘Lucky Country’ <http://jonathansteffanoni.blogspot.nl/2012/10/the-new-left-and-lucky-country.html>. 29 oktober 2012. 28 december 2014.

¹⁵⁸ Macintyre, *A Concise History of Australia*, 217.

The policy of assimilation means that all Aborigines and part-Aborigines will attain the same manner of living as other Australians and live as members of a single Australian community enjoying the same rights and privileges accepting the same responsibilities, observing the same customs and influenced by the same beliefs, hopes and loyalties as other Australians.¹⁵⁹

Echter, in de praktijk kregen Aboriginal veelal niet de kans om te assimileren, aangezien zij continu werden geconfronteerd met raciale discriminatie, met name door de politie. Daarbij werden zij wegens hun erbarmelijke socio-economische status buitengesloten van de dominante samenleving. Niettemin kregen Aboriginals doorgaans wel de mogelijkheid om te studeren, wellicht vanwege de toenemende internationale aandacht voor de benadeling van de federale regering van de Aboriginals. Zodoende namen Aboriginal studenten, op een soortgelijke wijze als in de Verenigde Staten en West-Europa, onder meer kennis van internationale (raciale) kwesties. Zo stelt McGregor:

They [The generation of Aborigines who came to maturity in the 1960s] were the beneficiaries of the educational component of postwar assimilation policies, through which they acquired not only literacy in common language, but also similar experiences of schooling. The young were a conduit through whom new ideas flowed into Aboriginal politics.¹⁶⁰

Aboriginal activist en historicus Gary Foley (geboren in 1951) benadrukte dat veel Aboriginal studenten vroegtijdige schoolverlaters werden, omdat het onderwijssysteem een verlengstuk van het assimilatiebeleid was en hen onderdrukte.¹⁶¹

Verder had men in de jaren zestig ruimere toegang tot (inter)nationale media. Dit zorgde er bijvoorbeeld voor dat afgelegen Aboriginal gemeenschappen niet langer geïsoleerd bleven van ontwikkelingen in en nieuws uit andere delen van Australië en de wereld. Hierdoor konden de Aboriginal activisten hun ideologie en doelstellingen verspreiden. Niet alleen gingen Aboriginals zich steeds meer identificeren als afzonderlijke culturele groep, ook gingen zij overeenkomsten zien tussen hun situatie en

¹⁵⁹ *Assimilation in Action. Aboriginal Welfare Conference. Statement by the Minister for Territories (The Hon. Paul Hasluck, M.P.) in the House of Representatives on Wednesday, 14th August, 1963.* Commonwealth of Australia 1963 Box Hill, 6.

¹⁶⁰ McGregor, 'Protest and Progress', 349.

¹⁶¹ Foley, 'Black Power in Redfern 1968-1972' (5 oktober 2001), http://www.kooriweb.org/foley/essays/essay_1.html (7 januari 2015).

die van andere minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen. Zodoende ging de nieuwe generatie Aboriginal activisten zich verder verdiepen in de Amerikaanse *Black Power* ideologie. Net als in de Verenigde Staten realiseerden jonge Aboriginal activisten zich dat de vreedzame protestmethode en tactieken van de oudere generatie nergens toe hadden geleid en wendden zij zich tot meer militant activisme.¹⁶² Zo stelde Aboriginal activist Paul Coe (geboren in 1949), in een interview met *ABC News*:

Well let us say, the frustration of a generation of people being promised so much, particularly black people being promised equality and equal opportunity, let us say, and never seeing that promise become a reality, what do you offer these people? I don't know. Can you blame these people if they themselves want to take some positive control in determining the way they shall live their life.¹⁶³

De jonge Aboriginal activisten namen verschillende protestmethoden en tactieken, waarover zij lazen en hoorden, over. Met andere woorden, Afro-Amerikaanse activisme vormde een stimulus en een model voor de Aboriginal activisten.¹⁶⁴ Aboriginals begrepen de Amerikaanse *Black Power* ideologie en pasten de retoriek en methoden op verschillende manieren aan om hun eigen doelen te bereiken.

De invloed van de Amerikaanse *Black Power* beweging komt in het bijzonder tot uiting in de oprichting van de Australische *Black Panther Party* (hierna ABPP) in december 1971. De ABPP nam het manifest van de gelijknamige Amerikaanse BPP integraal over. Naast de revolutionaire ideologie en het recht op gewapende zelfverdediging één van de grondbeginselen van de ABPP.¹⁶⁵ Zo stelde mede-oprichter Dennis Walker (geboren in 1947): 'If you haven't a gun, you have nothing. We're not going to get what we want by standing here and talking'.¹⁶⁶ Hoewel er een aantal confrontaties plaatsvonden, bleef het wat betreft de ABPP voornamelijk bij verbale

¹⁶² Transcript of *Monday Conference*, ABC Television 20 March 1972, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 262 en K. Lothian, 'Moving Blackwards: Black Power and the Aboriginal Embassy', in: I. Macfarlane en M. Hannah (eds.), *Transgressions: Critical Australian Indigenous Histories* 16 (Acton 2007) 19-20.

¹⁶³ Transcript of *Monday Conference*, ABC Television 20 March 1972, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 263.

¹⁶⁴ M. Griffiths, *Aboriginal Affairs: A Short History 1788 – 1995* (Kenthurst 1995), 114 zoals geciteerd in Foley, 'Black Power in Redfern 1968-1972' (5 oktober 2001), http://www.kooriweb.org/foley/essays/essay_1.html (7 januari 2015) en R.C. Miller, 'Militant Aborigines Bring Black Power To Australia', *The Afro-American*, 22 januari 1972, 22.

¹⁶⁵ Lothian, 'Seizing the Time', 186 en Lothian, 'Moving Blackwards', 20 en Auteur onbekend, 'Aboriginal Set Up Militant Black Panther Movement', *Australian*, 19 januari 1972.

¹⁶⁶ Miller, 'Militant Aborigines Bring Black Power To Australia', *The Afro-American*, 22 januari 1972, 22.

dreigementen. Dit komt mede doordat Aboriginals volgens de wet geen wapens mochten dragen. Historicus Kathy Lothian voegt daaraan toe dat de invloed van de BPP ten aanzien van de ABPP zich beperkte tot de oprichting van verschillende Aboriginal maatschappelijk diensten en organisaties, waaronder gratis medische en juridische dienstverlening, waarbij zelfbeschikking centraal stond.¹⁶⁷ De ABPP kwam begin jaren zeventig ten val vanwege een soortgelijke splitsing binnen de partij als in de BPP en het nieuwe beleid van de regering-Whitlam. Een belangrijk verschil tussen de Amerikaanse BPP en ABPP is dat de ABPP naast de hierboven genoemde kwesties ook streed voor landrechten.

3.2.2 Landrechten

Uit het voorgaande is gebleken dat land voor Aboriginals een diepgaande culturele en spirituele betekenis heeft en geen materieel bezit is. Sinds de kolonisatie van hun land en daarop volgende landonteigening stonden kwesties omtrent land centraal in de geschiedenis van Aboriginal activisme. In de jaren twintig en dertig stelden Aboriginal activisten al dat Aboriginals specifieke rechten hebben omtrent land, omdat zij ‘the original owners of the land’ zijn. Desalniettemin bleef het in die tijd bij lokale landclaims, die bovendien alleen lokale belangen dienden. In de jaren zestig werden de lokale landclaims ondergebracht in een nationale campagne en werd de lang gekoesterde wens naar land voor het eerst uitgedrukt in termen van ‘landrechten’. Aboriginals meenden immers, op grond van hun status als inheemse volk, recht te hebben op landrechten: ‘(...) the land rights agenda bonded a legal right (to land ownership) to Indigenous culture (which validated that ownership).¹⁶⁸ Met andere woorden, land werd nu erkend en een essentieel onderdeel te zijn van de identiteit van Aboriginals. Voor de opkomst van de zogenoemde landrechtenbeweging, waren twee kwesties van essentieel belang; die van de *Yolgnu* en *Gurindji* Aboriginals.

De eerste kwestie betrof de *Gurindji* van het Brits pastoraal veebedrijf genaamd Vestey's dat was gevestigd op Wave Hill Station, wat zich ongeveer 600 kilometer ten zuiden van Darwin (Northern Territory) bevond. In augustus 1966 verlieten 200 Aboriginal arbeiders Wave Hill Station in protest tegen de erbarmelijke leef- en

¹⁶⁷ Foley, ‘Black Power in Redfern 1968-1972’ (5 oktober 2001), http://www.kooriweb.org/foley/essays/essay_1.html (7 januari 2015) en Lothian, ‘Seizing the Time’, 179 en 184.

¹⁶⁸ McGregor, ‘Protest and Progress’, 354.

arbeidsomstandigheden en de oneerbiedige behandeling. Zij vestigden zich vervolgens bij Wattie Creek. Wattie Creek is van significant cultureel belang voor de *Gurindji*, waarna zij een gedeelte hiervan claimden om hun eigen vee te beheren. Deze staking, die bekend staat als de Wave Hill ‘walk-off’, liet duidelijk de kloof zien tussen blanke sympathisanten, die meenden dat het dispuut draaide om lonen en arbeidsomstandigheden, en de Aboriginals die hun traditionele land claimden en niet meer terug wilden keren naar Vestey's. Een gedeelte van het land van Vestey's werd in 1975 teruggeven aan de *Gurindji* en werden voor het eerst de Aboriginals, hun rechten en verantwoordelijkheden voor het land erkend.

De tweede landkwestie betrof de *Yolgnu* van de Yirrkala Aboriginal gemeenschap in Arnhem Land (Northern Territory). Zij protesteerden in 1963, middels de zogenoemde *Yirrkala Bark Petition*, tegen de mijnbouwactiviteiten in Arnhem Land. De federale regering had deze activiteiten goedgekeurd zonder de Aboriginals, die ‘since time immemorial’ op dit land hadden geleefd, te raadplegen. Hoewel de petitie de mijnbouwactiviteiten niet kon tegenhouden, leidde dit tot een overheidsrapport waarin aanbevelingen werden gedaan omtrent compensatie, en behoud en bescherming van heilige plaatsen waarin de landrechten van Aboriginals werden erkend. Eind jaren zestig mondde deze kwestie uit in een juridische zaak genaamd de *Gove Land Rights Case*, waar de rechter uiteindelijk, in 1971, in het nadeel van de *Yolgnu* oordeelde. Hoewel erkend werd dat Aboriginals al lang in Yirrkala woonden en dat hun wetgeving gebaseerd was op hun bijzondere relatie met het land, werd geoordeeld dat Aboriginals geen eigendomsrechten hadden.¹⁶⁹ Kortom, de *terra nullius* doctrine, dat het land aan niemand toebehoorde, werd hiermee niet ontkracht. Het feit dat de Australische wetgeving geen rechtvaardige oplossing kon bieden aan de *Yolgnu* leidde overigens tot een nationaal protest.

Op 25 januari 1972, kondigde de regering-McMahon een nieuw beleid aan. Hierin stond dat Aboriginals de keuze zouden krijgen in hoeverre zij zich wilden identificeren met de bredere samenleving en gestimuleerd moesten worden om hun eigen zaken te regelen. Desalniettemin werd niet erkend dat Aboriginals recht hadden

¹⁶⁹ Auteur onbekend, ‘Crown ‘Invalidated Rights of Natives’’, *Sun*, 28 april 1971, 15 en Commonwealth of Australia. Yirrkala Bark Petitions 1963 <http://foundingdocs.gov.au/item-did-104.html>. 2011. 15 oktober 2015.

op land. In plaats daarvan voorstond het beleid een ‘general purpose lease’.¹⁷⁰ Dit hield in dat Aboriginals land konden pachten van de federale regering, mits zij de intentie hadden en bekwaam waren om het land naar behoren te benutten. Met andere woorden, traditioneel eigendom en landrechten werden niet erkend en ook werden geen referenties gemaakt naar compensatie voor de grootschalige landonteigening. In protest tegen deze beleidsverklaring richtte een aantal jonge Aboriginal activisten, waaronder Michael Anderson, Bertie Williams, Tony Coorey en Billy Craigie, de volgende dag, op de eerdergenoemde *Australia Day* oftewel *Invasion Day*, de zogenoemde *Aboriginal Tent Embassy* (hierna te noemen de Embassy) op. De Embassy bestond uit een strandparasol en een aantal tenten, die waren opgezet op het gazon buiten het Australische Parlement in Canberra en impliceerde dat Aboriginals buitenlanders waren in hun eigen land, vanwege het feit dat zij landloos waren. Overigens stond het ook symbool voor de armoede en de benadeelde positie van de Aboriginals. De Embassy activisten streden, in het kort, voor bestuur over het Northern Territory als afzonderlijke staat binnen het Gemenebest Australië en een Aboriginal meerderheid in het parlement, eigendoms- en mijnbouwrechten, behoud van heilige plaatsen door heel Australië, en compensatie voor land.¹⁷¹ Het ultieme doel was: ‘(...) the acknowledgement of land rights of the people who were here pre-existing before Cook arrived’.¹⁷² Met andere woorden, de federale regering moest erkennen dat het land niet *terra nullius* was, maar toebehoorden aan de inheemse volkeren, de Aboriginals. Het aantal demonstranten vanuit het binnen- en buitenland groeide waardoor het protest, met name de gewelddadige confrontaties met de politie, steeds meer aandacht kreeg.

Aan de Embassy en daarmee de Aboriginal beweging kwam een einde, met de nieuwe benadering van Aboriginal zaken van de regering-Whitlam, die in 1972 verkozen was, ten einde. Om te beginnen beloofde Whitlam: ‘(...) a “complete reversal of the present government’s land rights policy where it denies corporate title to reserve lands”’.¹⁷³ Bovenal voerde de regering-Whitlam het *self-determination policy* in, richtte de *Department of Aboriginal Affairs* op en hanteerde zelfbeschikking als leidend

¹⁷⁰ *Australian Aborigines Commonwealth Policy And Achievements. Statement By The Prime Minister — The Rt Hon. William McMahon, C.H., M.P.* Commonwealth of Australia 1972 Canberra.

¹⁷¹ J. Newfong, ‘The Aboriginal Embassy. Its Purpose and Aims’, *Identity*, juli 1972, 4 en Aboriginal Embassy Land Rights Policy, ‘5 Point Policy’, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 257-258.

¹⁷² Transcript of *Monday Conference*, ABC Television 20 March 1972, zoals geciteerd in Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 258.

¹⁷³ Newfong, ‘The Aboriginal Embassy. Its Purpose and Aims’, *Identity*, juli 1972, 6.

beginsel bij beleidsmaking. Op die manier trachtte zij de benadeelde positie van Aboriginals aan te pakken en steunde zij zelfbeschikking voor Aboriginals. Daarnaast betrok zij Aboriginal leiders in het bestuurlijke proces. Kortom, het merendeel van de doelstellingen waren behaald en dus niet meer van primair belang. Pressie vanuit Aboriginal organisaties, met name de *Federal Council*, bereikte haar hoogtepunt en ook de Black Power confrontaties namen af. Overigens verloor de Aboriginal beweging ook aan kracht doordat de *National Tribal Council* niet de vaardigheden en connecties had van de *Federal Council* om meer druk uit te oefenen. Dit nam niet weg dat Aboriginals hun strijd voor specifieke rechten voor Aboriginals voortzetten.¹⁷⁴

Geconcludeerd kan worden dat de *sixties* in eerste instantie de omstandigheden hadden gecreëerd waaronder de Aboriginal beweging op kon komen en ervoor hebben gezorgd dat er significante ‘successen’ werden geboekt. Zo was er sprake van een verandering van het wereldbeeld van de dominante samenleving en de Aboriginal bevolking, wat ertoe heeft geleid dat de rechten, positie en behandeling van Aboriginals aan de orde werden gesteld. Voor het eerst in de geschiedenis gingen Aboriginals en niet-Aboriginals samenwerken ten behoeve van gelijke burgerrechten en gelijk burgerschap voor Aboriginals en tegen raciale discriminatie in het algemeen. In reactie op toenemende internationale kritiek keerde studentactivisme zich naar binnen wat leidde tot de oprichting van SAFA en daarmee de *Freedom Ride*. De druk vanuit de *Federal Council*, de internationale gemeenschap en de Australische samenleving hebben ervoor gezorgd dat er een referendum werd gehouden, maar bovenal, dat een overweldigende meerderheid stemde voor de verwijdering van discriminerende wetgeving in de Australische Grondwet en voorstond dat de federale regering verantwoordelijkheid nam voor Aboriginal zaken. Echter, in de periode na het referendum vond er een verschuiving plaats richting *Black Power*. Aboriginal activisten eiste zelfbeschikking, herwaardering en erkenning van Aboriginal cultuur en identiteit.

Dit kwam tot uiting in de oprichting van de *National Tribal Council* en de opkomst van een nieuwe generatie Aboriginal activisten. Vanwege hun gedeelde ervaring in de steden en het uitblijven van substantiële veranderingen in de praktijk verwierpen zij, geïnspireerd door de Amerikaanse Burgerrechten, de vreedzame protestmethoden en het streven naar integratie van de oudere, meer conservatieve Aboriginal activisten en voorstonden zij meer militant activisme. In de jaren zestig

¹⁷⁴ Attwood en Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights*, 21-22 en 276.

gingen Aboriginals zich in toenemende mate realiseren dat zij een gemeenschappelijke geschiedenis van kolonialisme en onderdrukking hadden en een bepaalde cultuur deelden. In combinatie met de opkomst van Black Power kreeg het verleden van Aboriginals en Aboriginal cultuur een nieuwe significantie. Land was, vanwege de culturele en spirituele verbondenheid, een essentieel onderdeel van Aboriginal cultuur en identiteit en zij eisten landrechten, op grond van het feit dat zij de eerste inwoners van het continent Australië zijn, en compensatie voor de grootschalige landonteigening. Om hun eis voor landrechten kracht bij te zetten richtten zij de Embassy op.

Begin jaren zeventig verloor de Aboriginal beweging aan kracht, enerzijds vanwege het nieuwe beleid van de regering-Whitlam en anderzijds als gevolg van het wegvallen van een langdurige samenwerking en het feit dat de *National Tribal Council* niet over de organisatorische vaardigheden en een netwerk beschikten. In het kort hebben de *sixties* het wereldbeeld van de Aboriginals veranderd en hun een stem en de methoden gegeven om voor zichzelf en hun rechten op te komen.

Conclusie

De Aboriginal beweging kwam eind jaren vijftig, met de oprichting van de *Federal Council* in 1958, op en verloor begin jaren zeventig aan kracht naar aanleiding van de nieuwe benadering van Aboriginal zaken van de regering-Whitlam. Om de onderzoeksvraag – Welke invloed hebben de *sixties* gehad op de Australische Aboriginal rechtenbeweging, die duurde van 1958 tot 1972? - te beantwoorden is allereerst ingegaan op wat, in dit onderzoek, wordt verstaan onder de *sixties*.

De *sixties* vormden een tijdperk waarin significante en omvangrijke veranderingen plaatsvonden op politiek, sociaaleconomisch en sociaal-cultureel terrein. Deze veranderingen kregen eind jaren vijftig vorm en waren van doorslaggevend belang met betrekking tot de significante ‘successen’ die in de eerste helft van de jaren zestig plaatsvonden en de daarop volgende verschuiving in de Aboriginal beweging. Zo vond zowel onder de dominante samenlevingen als onder minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen een verandering van het wereldbeeld plaats, het eerste kenmerk van de *sixties*. Er kwam meer aandacht voor mensenrechten en, meer specifiek, voor de rechten, behandeling en positie van minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen. Tegelijkertijd nam het nationale bewustzijn onder deze bevolkingsgroepen toe wat leidde tot de opkomst van verschillende emancipatiebewegingen, waarin steeds vaker beroep werd gedaan op internationale standaarden en wetgeving.

Daarnaast is geconcludeerd dat in de jaren zestig vanwege, de naoorlogse babyboom en economische welvaart, een generatiekloof was ontstaan. Er kwam namelijk een consumptiemaatschappij op die de jeugdcultuur, en daarmee de generatiekloof, in grote mate heeft vormgegeven. Tevens kreeg de babyboomgeneratie de mogelijkheid om te studeren. Op de universiteiten kwamen studenten in aanraking met uiteenlopende internationale, met name raciale, kwesties. Zij voelden zich geroepen en verantwoordelijk om de samenleving te hervormen ten behoeve van iedereen. Dit leidde tot de opkomst van het derde kenmerk van de *sixties*, een *counterculture*.

De babyboomgeneratie ging zich op een culturele dan wel politieke manier afzetten tegen de gevestigde orde en dominante cultuur en stelde bepaalde kwesties omtrent politiek, ras, geslacht, seksuele geaardheid, het gezin en vrijheid, aan de orde.¹⁷⁵ Wat betreft de culturele *counterculture* lag de nadruk op het individu, de persoonlijke

¹⁷⁵ Robinson e.a., *The 1960s in Australia*, 123.

zoektocht naar vrijheid en identiteit en de verwerping van de dominante culturele normen, zoals materialisme en carrièrisme. Deze *counterculture* kwam eveneens tot uiting in een bepaalde kleding- en muziekstijl, een grotere vrijheid ten aanzien van seks en het experimenteren met drugs. Daarentegen staat de politieke *counterculture* vooral bekend vanwege het streven naar participatieve democratie, oftewel meer inspraak en betrokkenheid bij besluitvorming en werd kritiek geuit op onder andere het onderwijssysteem, institutioneel racisme en armoede. Nieuw-linkse bewegingen raakten echter aan het einde van de jaren zestig verdeeld over de mate van geweld en de uit te dragen ideologie, waardoor deze bewegingen ten val kwamen.

De Amerikaanse Burgerrechtenbeweging is het vierde kenmerk van de *sixties*, aangezien deze beweging minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen, maar ook studenten wereldwijd heeft geïnspireerd. Zij gingen de relevantie van deze beweging ten aanzien van hun eigen strijd tegen de gevestigde orde en dominante cultuur inzien en namen vervolgens ook verschillende protestmethoden en ideeën over.

Het laatste kenmerk betreft de rol van de media. De media zorgden er niet alleen voor dat protestmethoden en verschillende ideologieën werden verspreid, maar bracht ook een bepaalde verbondenheid en solidariteitsgevoel met zich mee tussen minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen in verschillende delen van de wereld. Zij gingen overeenkomsten zien tussen hun eigen situatie en positie en die van anderen. Tot slot heeft de media ook de publieke opinie beïnvloed, door bijvoorbeeld beelden van de oorlog in Vietnam, de omstandigheden in de *Laverton-Warburton Range* en racisme en segregatie in Walgett, Moree, Kempsey en Bowraville weer te geven.

Kortom, de *sixties* vormden een veranderlijk tijdperk dat duurde van ruwweg eind jaren vijftig tot begin jaren zeventig en hebben onder andere geleid tot meer democratie in het onderwijs, een grotere seksuele vrijheid, meer egalitaire gezagsverhoudingen en meer aandacht voor vrouwen-, burger- en mensenrechten.

In hoofdstuk twee is allereerst ingegaan op Aboriginal cultuur. Daaruit is bovenal gebleken dat Aboriginals een holistische kijk hebben op de wereld. Zij geloven dat hun Geestelijke Voorouders het land hebben geschapen en bepaalde levenswetten hebben opgesteld, welke betrekking hebben op de sociale verhoudingen binnen gemeenschappen, het leven van het land én behoud van het land, en het gedrag.¹⁷⁶ Om

¹⁷⁶ Parbury, *Survival*, 10.

die reden hebben land en familiale verwantschap een culturele en spirituele significantie.

Vervolgens is gesteld dat Aboriginal activisme in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw opkwam en voortkwam uit kolonisatie, het daaropvolgende beschermings- en assimilatiebeleid, discriminerende wetgeving, de Grote Depressie en de terugkeer na de Eerste Wereldoorlog. Daarbij is het van belang dat Aboriginals, op grond van het *terra nullius* principe, sinds kolonisatie in grote getalen van het land verdreven waren en gedwongen werden zich te vestigen op reservaten, waar Aboriginals doorgaans onder de ‘bescherming’ van de *Boards* stonden. Vanaf de jaren dertig werden Aboriginals geacht te assimileren, hetgeen gepaard ging met de *removal* van Aboriginal kinderen van hun familie en gemeenschap. Hoewel Aboriginals, op grond van het feit dat zij in Australië geboren waren, Britse onderdanen en later Australische burgers waren, werden ze niet als zodanig behandeld en waren zij *citizens without rights*. Bovendien had de federale regering niet de macht om wetten op te stellen specifiek ten behoeve van de Aboriginal bevolking. Deze macht lag bij de statelijke en territoriale regeringen, waardoor beleid ten aanzien van Aboriginals sterk uiteen liep. De Grote Depressie leidde vervolgens tot verslechterende omstandigheden voor Aboriginals. Bij terugkomst na de Eerste Wereldoorlog was er, ondanks dat zij als gelijken hadden gevochten voor het land, geen sprake van waardering voor hun daden en was er niets voor hen veranderd.

In deze context gingen een aantal Aboriginal politiek leiders, in samenwerking met niet-Aboriginal sympathisanten, protestacties organiseren met als doel politieke veranderingen, weliswaar op lokaal niveau, teweeg te brengen ten behoeve van de situatie en positie van de Aboriginals. De kennis en vaardigheden die Aboriginals op de reservaten, die werden beheerd door missionarissen en filantropen, hebben meegekregen, stelden hen in staat de politiek te volgen en te bedrijven. De opkomst van Aboriginal activisme ging gepaard met de oprichting van de eerste Aboriginal organisaties.

Hoewel de ideologie en doelstellingen van de Aboriginal organisaties AAPA, AAL en APA, in grote mate overeenkwamen met de speerpunten van de Aboriginal beweging, vonden in de jaren twintig en dertig geen significante veranderingen plaats. Dit kwam, ten eerste, omdat de organisaties klein in omvang waren, hun invloed zich beperkte tot lokaal dan wel statelijk niveau en hun voortbestaan afhankelijk was van de

inspanningen van een aantal individuele Aboriginal leiders. Ten tweede waren Aboriginal activisten in grote mate afhankelijk van niet-Aboriginal sympathisanten, vanwege het repressieve overheidsbeleid. Zo kon Aboriginal leider John Maynard de strijd van AAPA voor land- en burgerrechten, bescherming van culturele waarden en identiteit, de afschaffing van de *Boards*, en daarmee de *removal* van Aboriginal kinderen van hun familie en gemeenschap, niet voortzetten vanwege toenemende repressie en de intrede van de Grote Depressie. Wat betreft AAL, APA en de coalitie, raakten hun strijd op achtergrond als gevolg van de Tweede Wereldoorlog. Overigens bouwde AAL voort op de ideologie en doelstellingen van AAPA, maar pleitte daarnaast ook voor Aboriginal vertegenwoordiging in het parlement en stukken land voor Aboriginals, zodat zij in hun eigen onderhoud konden voorzien. APA, en later de coalitie, legde de nadruk op de bekwaamheid van Aboriginals en stelde dat zij op basis van gelijkheid, deel uit hoorden te maken van de samenleving. De coalitie was ervan overtuigd dat Aboriginals zich konden verheffen tot de Europese beschavingsstandaarden, mits zij adequaat onderwijs konden genieten en daartoe de kans kregen.¹⁷⁷ De invloed van de eerste Aboriginal organisaties was gering, doch waren de ideologieën en doelstelling voorlopers van de Aboriginal beweging.

In hoofdstuk drie blijkt dat het de *sixties* waren die de significante veranderingen in de eerste helft van de jaren zestig en de verschuiving eind jaren zestig mogelijk maakten. Zo kregen Aboriginals onder andere federaal kiesrecht, gelijke lonen, formeel burgerschap en konden zij in aanmerking komen voor sociale voorzieningen. Er was sprake van een verandering van het wereldbeeld van de bredere samenleving en de Aboriginal bevolking. Dit heeft ertoe geleid dat Aboriginals en niet-Aboriginals voor het eerst in de geschiedenis op nationaal niveau, in de vorm van de *Federal Council*, gingen samenwerken ten behoeve van de *advancement* van Aboriginals.

Tegelijkertijd kwam er meer aandacht voor de rechten van de mens, wat gepaard ging met toenemende kritiek vanuit de internationale gemeenschap ten aanzien van de behandeling van de federale regering van de Aboriginals. Deze kritiek heeft er niet alleen toe geleid dat de federale regering haar beleid ten aanzien van de Aboriginals in de loop van de jaren zestig aanpaste, maar ook dat studentenactivisme zich naar binnen keerde ten behoeve van de Aboriginal strijd. In reactie op de internationale kritiek op

¹⁷⁷ *The Parliament of the Commonwealth of Australia and Indigenous Peoples 1901-1967*. Commonwealth of Australia 2000 Canberra, 29.

het *CommemDay protest* werd de studentenorganisatie SAFA opgericht. Perkins organiseerde, geïnspireerd door de Amerikaanse Burgerrechtenbeweging en het gedachtegoed van King, in 1965 een *Freedom Ride*. Deze protestactie had tot doel racisme en de erbarmelijke omstandigheden waaronder Aboriginals leefden, met behulp van de media, onder de aandacht van de bredere samenleving te brengen. Deze protestactie, de campagnes van de *Federal Council* en de toenemende internationale kritiek hebben er uiteindelijk toe geleid dat de federale regering in 1967 een referendum hield. Dit referendum vormde een doorbraak in de geschiedenis van Aboriginal activisme, aangezien een overweldigende meerderheid stemde voor de aanpassing van de Australische Grondwet. Welnu had de federale regering de macht om wetten op te stellen specifiek voor de Aboriginals en moest zij verantwoordelijkheid nemen voor de behandeling, rechten en positie van de Aboriginals.

In de periode na het referendum vonden er in de praktijk echter geen substantiële veranderingen plaats. Dit leidde tot een verschuiving in de Aboriginal beweging richting een strijd om specifieke rechten voor Aboriginals, met name landrechten, erkenning van de Aboriginal cultuur en identiteit en zelfbeschikking. In eerste instantie kwam *Black Power* tot uiting in de ideologische splitsing in de *Federal Council*, wat resulteerde in de oprichting van de *National Tribal Council*. Later, geïnspireerd door de Amerikaanse *Black Power* beweging, wendde een nieuwe generatie Aboriginal activisten zich tot meer militant activisme. In Australië was, als gevolg van migratie, net als in de Verenigde Staten en West-Europa een generatiekloof onder de Aboriginal bevolking ontstaan. In de steden werd de relatief grote groep jonge Aboriginals geacht te assimileren, die daar wat betreft onderwijs in zekere zin van profiteerde, maar tegelijkertijd continu werd geconfronteerd met raciale discriminatie. Het was de gemeenschappelijke geschiedenis van kolonisatie en onderdrukking, een gedeelde cultuur, de ervaring in de steden, en de frustratie en teleurstelling na het referendum wat leidde tot de opkomst van de nieuwe, meer militante generatie Aboriginal activisten. Overigens gingen Aboriginal activisten in de periode na het referendum de nadruk leggen op de culturele en spirituele verbondenheid van Aboriginals met het land en het belang van land en Aboriginal cultuur als integraal onderdeel van Aboriginal identiteit. Zij eisten landrechten, op grond van het feit dat zij de eerste inwoners van het continent Australië zijn, en compensatie voor de grootschalige landonteigening. Ten behoeve hiervan werd de Embassy opgericht, een unieke Aboriginal protestactie.

De Aboriginal beweging kwam begin jaren zeventig ten einde doordat Aboriginal activisten verdeeld raakten over de mate van geweld en de uit te dragen ideologie. Bovenal was Aboriginal activisme zoals uitgeoefend in de afgelopen jaren niet meer nodig vanwege de nieuwe benadering van Aboriginal zaken van de regering-Whitlam. In de drie decennia die hierop volgde richtte Aboriginal activisme zich in toenemende mate op het verkrijgen van een grotere mate van zelfbeschikking en inspraak in besluitvorming, nationale landrechten en compensatie, erkenning voor de omvangrijke mensenrechtenschendingen in het verleden en; herwaardering en erkenning voor Aboriginal cultuur en identiteit. Tegelijkertijd wendde de federale regering zich tot *restorative justice* om in het reine te komen met het verleden en rechtvaardiging te bieden voor de Aboriginal bevolking. Zij heeft, onder meer, haar officiële politieke excuses aangeboden en in de loop der jaren verschillende verzoenings- en helingsprogramma's ondersteund en opgericht. Ook worden Aboriginals in toenemende mate betrokken bij besluitvorming en is op lokaal niveau steeds meer sprake van zelfbeschikking. Tot slot wordt, naar aanleiding van de bekende rechtszaak *Mabo v. Queensland* (1992), het beginsel van *Native Title* erkent in de Australische wetgeving. Dit houdt in dat Aboriginals volgens hun eigen wetten bepaalde landrechten hebben, waar zij aanspraak op kunnen maken onder de *Native Title Act* (1993).¹⁷⁸

Dit brengt mij tot slot tot de vraag in hoeverre de these van Hellema van toepassing is op de Australische Aboriginals. In het kort, Hellema stelt dat de toenemende vraag van minderheden en onderdrukte bevolkingsgroepen in de afgelopen drie decennia naar *restorative justice* terug te voeren is op de historische omstandigheden van de 'long seventies'. Om te beginnen vond er volgens Hellema begin jaren zeventig een *Rights Revolution* plaats. Met andere woorden, het collectieve streven naar hervorming van de maatschappij dat kenmerkend was voor de jaren zestig ontwikkelde zich begin jaren zeventig in een strijd voor individuele rechten én erkenning van groepsrechten en -identiteit.¹⁷⁹ Deze ontwikkeling is eveneens terug te vinden in de Aboriginal beweging. Zo streefden Aboriginals en niet-Aboriginals in de eerste helft van de jaren zestig tezamen naar gelijke burgerrechten en gelijk burgerschap voor Aboriginals en kwam de nadruk in de periode na het referendum van 1967 te liggen op een strijd om specifieke rechten en, in het bijzonder, landrechten voor

¹⁷⁸ Chesterman en Galligan, *Citizens Without Rights*, 3.

¹⁷⁹ Hellema, *The Marketization of Historical Justice*, 7.

Aboriginals. Kortom, ondanks dat in dit onderzoek de nadruk ligt op het belang van een andere periode, namelijk die van de *sixties*, is de verschuiving in de Aboriginal beweging te vergelijken met de *Rights Revolution*. In dit opzicht is de these van Hellema dus van toepassing op de Australische Aboriginals.

Verder kwam de identiteitspolitiek volgens Hellema aan het einde van de jaren zeventig op, wat ertoe heeft geleid dat sociale dan wel etnische groepen en minderheden ernaar gingen streven om ‘zichzelf te zijn’, hun identiteit te mogen ontplooien en door andere in hun specifieke hoedanigheid te worden erkend. Wat betreft de Aboriginal beweging, kan gesteld worden dat deze aspecten al eind jaren zestig, in de vorm van *Black Power*, te gewaarworden zijn. Bovendien gingen Aboriginals zich in de loop van de jaren zestig steeds meer identificeren als een afzonderlijke culturele groep en wilden zij in toenemende mate ook als zodanig erkend worden. Daarbij eisten Aboriginals dat hun status als eerste inwoners van het continent Australië en daarmee hun culturele verbondenheid met het land en hun eigen wetten erkend werden. Aboriginal activisme wijkt in dit opzicht dus af van wat Hellema betoogt.

Tot slot erkent Hellema dat emancipatie- en minderhedenbewegingen hun oorsprong hebben in de jaren zestig en stelt hij dat sociale dan wel etnische groepen en minderheden begin jaren zeventig, Hellema’s periodisering, geen vertrouwen meer hadden in de collectieve hervorming van de samenleving. Dit onderzoek voegt daaraan toe dat de historische context van Aboriginal activisme en de invloed van de *sixties* van essentieel belang zijn geweest voor de Aboriginal beweging. Daarbij speelden Aboriginal cultuur, de geringe invloed van Aboriginal activisten in de jaren twintig en dertig, de hoge verwachting naar aanleiding van de langverwachte ‘successen’, en de opkomst van een nieuwe generatie Aboriginal activisten, een belangrijke rol. Kortom, door aan te tonen dat de *sixties* bepalend zijn geweest voor de opkomst en ontwikkeling van de Aboriginal beweging, bouwt dit onderzoek in dit opzicht voort op de these van Hellema.

In conclusie kan gesteld worden dat de these van Hellema in grote lijnen van toepassing is op de Australische Aboriginals. Zo ontwikkelde de Aboriginal beweging zich aan het einde van de jaren zestig in overeenstemming met met de *Rights Revolution* en kwam, weliswaar eerder dan Hellema stelt, identiteitspolitiek op. Ook kan niet ontkend worden dat emancipatie- en minderheidsbewegingen hun oorsprong hadden in de jaren zestig. Toch is uit dit onderzoek gebleken dat de historische context van

Aboriginal activisme, de geschiedenis en cultuur van Aboriginals en de invloed van de *sixties* van essentieel belang zijn geweest voor de verschuiving aan het einde van de jaren zestig. Deze factoren moeten in ogenschouw genomen worden om de toenemende vraag naar *restorative justice* beter te kunnen begrijpen en verklaren. Op die manier bouwt dit onderzoek voort op de these van Hellema en voegt het iets toe aan de bestaande literatuur over *transitional justice*.

Voor toekomstig onderzoek zou het interessant zijn om de toenemende vraag van verschillende sociale dan wel etnische groepen en minderheden naar *restorative justice* te vergelijken en te analyseren vanuit het perspectief van deze bevolkingsgroepen. Verder kan onderzocht worden in hoeverre de bovenstaande bevindingen standhouden wanneer overige bronnen aangewend worden en in hoeverre hedendaags Aboriginal activisme terug te voeren is op de *sixties*.

Literatuurlijst

Primaire bronnen

- Aboriginal Embassy Land Rights Policy, '5 Point Policy', zoals geciteerd in B. Attwood en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999) 257-258.
- *An Act to Constitute the Commonwealth of Australia 1900*. British Parliament 1900 Canberra.
- Auteur onbekend, 'Aboriginal Set Up Militant Black Panther Movement', *Australian*, 19 januari 1972.
- *Assimilation in Action. Aboriginal Welfare Conference. Statement by the Minister for Territories (The Hon. Paul Hasluck, M.P.) in the House of Representatives on Wednesday, 14th August, 1963*. Commonwealth of Australia 1963 Box Hill.
- *Australian Aborigines Commonwealth Policy And Achievements. Statement By The Prime Minister —The Rt Hon. William McMahon, C.H., M.P.* Commonwealth of Australia 1972 Canberra.
- Auteur onbekend, 'Black Power' ideas give Aborigines new faith in themselves', *Sun*, 1 september 1969.
- Carmichael, S., *Black Power and the Third World* (Havana 1967).
- Commonwealth of Australia. Yirrkala Bark Petitions 1963
<http://foundingdocs.gov.au/item-did-104.html>. 2011. 15 oktober 2015.
- Council for Aboriginal Rights, Report by Kath Walker on her National Tour launching the Petition of FCAA and her speech in Sydney on 6 October 1962, zoals geciteerd in B. Attwood en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999) 186-190.
- Auteur onbekend, 'Crown 'Invalidated Rights of Natives'', *Sun*, 28 april 1971.
- FCAA, Petition Leaflet, 1962, zoals geciteerd in B. Attwood en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999) 184-186.
- Foley, G., 'Black Power in Redfern 1968-1972' (5 oktober 2001),
http://www.kooriweb.org/foley/essays/essay_1.html (7 januari 2015).

- Foley, G. en T. Anderson, 'Land Rights and Aboriginal Voices', *Australian Journal of Human Rights* 12 (2006) 83-108.
- Forbes, C., 'Black Power – A Call for Dignity', *Newsday*, 1 april 1970.
- Horner, J., *Seeking Racial Justice: An Insider's Memoir of the Movement for Aboriginal Advancement, 1938-1978* (Canberra 2004).
- Hughes, R. Charles Perkins Full interview transcript.
<http://www.australianbiography.gov.au/subjects/perkins/interview4.html>. 5 mei 1998. 22 december 2014.
- Joe McGuinness, President, Aborigines and Torres Strait Islanders Advancement League, Cairns, to Mr Frank Nicklin, Premier, Queensland, and Mr Jack Pizzey, Minister for Police and Native Affairs, Queensland, 21 February 193, zoals geciteerd in B. Attwood en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999) 195-197.
- Kath Walker, 'Black-White Coalition Can Work', *Origin*, 18 September 1969, zoals geciteerd in B. Attwood en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999) 240-241.
- King Jr., M.L., 'Letter from a Birmingham Jail', (16 april 1963), http://www.africa.upenn.edu/Articles_Gen/Letter_Birmingham.html (28 oktober 2014).
- McGuinness, R., 'Now We Can Walk Forward Together', *Koori Mail*, 27 februari 2008.
- Miller, R.C., 'Militant Aborigines Bring Black Power To Australia', *The Afro-American*, 22 januari 1972
- Newfong, J., 'The Aboriginal Embassy. Its Purpose and Aims', *Identity*, juli 1972.
- Patten, J.T., 'Calling All Aborigines Straight Talk', *The Australian Abo Call. The Voice of the Aborigines*, juni 1938.
- Patten, J.T., 'To All Aborigines!', *The Australian Abo Call. The Voice of the Aborigines*, april 1938.
- Queensland Council for the Advancement of Aborigines and Torres Strait Islanders, *The Existing Aboriginals Preservation Act, Amendments Which Should Be Made and Why*, 1964, zoals geciteerd in B. Attwood en A. Markus,

The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History (Crows Nest 1999) 206-208.

- Referendum on Aborigines (Background Notes), prepared by the National Directorate, Vote Yes Campaign (FCAATSI), 3 March 1967, zoals geciteerd in B. Attwood en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999) 212-214.
- *The Report of the Select Committee Appointed to Inquire into Native Welfare Conditions in the Laverton-Warburton Range Area*. Select Committee Appointed to Inquire into Native Welfare Conditions in the Laverton-Warburton Range Area 1956 Perth.
- *Smoke Signals*, May 1958 (Publication of Victorian Aborigines Advancement League). Federal Council For Aboriginal Advancement, zoals geciteerd in B. Attwood en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999) 176-177.
- *Smoke Signals*, October 1959, The A.A.L. and Integration, zoals geciteerd in B. Attwood en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999) 178.
- *Student Action for Aborigines Report*. Student Action for Aborigines 1965 Canberra.
- Transcript of *Monday Conference*, ABC Television 20 March 1972, zoals geciteerd in B. Attwood en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999) 258-264.
- Victorian Aborigines Advancement League, Statement on Black Power, 1969, zoals geciteerd in B. Attwood en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999) 243-244.
- William Cooper, Secretary, AAL, to B. Stevens, Premier, New South Wales, 15 November 1936, zoals geciteerd in B. Attwood en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999) 147-150.
- William Harris, letter to the editor, *West Australian*, 25 September 1925, zoals geciteerd in B. Attwood en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999) 118-119.

Literatuur

- Armitage, A., *Comparing the Policy of Aboriginal Assimilation: Australia, Canada and New Zealand* (Vancouver 1995).
- Attwood, B. en A. Markus, *The Struggle for Aboriginal Rights: A Documentary History* (Crows Nest 1999).
- Attwood, B. en A. Markus, *Thinking Black. William Cooper and the Australian Aborigines' League* (Canberra 2004).
- Avigdor, L. d', *Let the Lunatics Run their Own Asylum Participatory Democracy at the University of Sydney, 1960–1979* (Bachelor thesis History, Sydney 2011).
- Barkan, E., *The Guilt of Nations. Restitution and Negotiating Historical Injustices* (New York 2000).
- Biggar, N. (ed.), *Burying the Past. Making Peace and Doing Justice After Civil Conflict* (Washington D.C. 2003).
- Biggar, N., 'Making Peace or Doing Justice: Must We Choose?', in: N. Biggar, *Burying the Past. Making Peace and Doing Justice After Civil Conflict* (Washington D.C. 2003) 3-24.
- Boughton, B., *The Communist Party of Australia's Involvement in the Struggle for Aboriginal and Torres Strait Islander People's Rights 1920-1970* (Labour History Conference 'Labour and Community', Wollongong 1999) 37-46.
- Bradley, M.P., 'Decolonization, the Global South, and the Cold War, 1919-1962', in: M.P. Leffler en O.A. Westad (eds.), *The Cambridge History of the Cold War I, Origins* (Cambridge 2010) 464-485.
- Chesterman, J. *Civil Rights: How Indigenous Australians Won Formal Equality* (St. Lucia, Queensland 2005).
- Chesterman, J., 'Defending Australia's Reputation: How Indigenous Australians Won Civil Rights. Part one', *Australian Historical Studies* 32 (2001) 20-39.
- Chesterman, J. en B. Galligan, *Citizens Without Rights. Aborigines and Australian Citizenship* (Cambridge 1997).
- Clark, J., *Aborigines & Activism. Race Aborigines and the Coming of the Sixties to Australia* (Crawley 2008).

- Clark, J., 'Abschol. More than a Scholarship Scheme', *National Library of Australia News* 12 (oktober 2001), 11-13.
- Clark, J., "The Wind of Change' in Australia: Aborigines and the International Politics of Race, 1960–1972', *The International History Review* 20 (1998) 89-117.
- Delli Carpini, M.X., 'Black Panther Party: 1966-1982', in: I. Ness en J. Ciment (eds.), *The Encyclopedia of Third Parties in America* (Armonke 2000).
- Europa Nu. Handvest van de Verenigde Naties http://www.europa-nu.nl/id/vh9lpkb93no0/handvest_van_de_verenigde_naties. Versie onbekend. 28 oktober 2014.
- Freeman, J. (ed.), *Social Movement of the Sixties and Seventies* (New York 1983).
- Gibney, M. (eds.), *The Age of Apology. Facing Up to the Past* (Philadelphia 2008).
- Goodall, H., *A History of Aboriginal Communities in New South Wales, 1909-1939* (Sydney 1982).
- Goodall, H., *Invasion to Embassy: Land in Aboriginal Politics in New South Wales, 1770-1972* (Sydney 1996).
- Hannema, D., 'We Say Sorry'. Australië op weg naar verzoening (Paper onderzoeksseminar Guilt of Nations, Utrecht 2014).
- Hellema, D.A., 'De Lange Jaren Zeventig', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 123 (2010) 78-93.
- Hellema, D.A., *The Marketization of Historical Justice* (Utrecht 2011).
- History.com, 'Civil Rights Movement' (2009), <http://www.history.com/topics/black-history/civil-rights-movement> (21 oktober 2014). De informatie voor dit artikel is ontleend aan: J.A. Garraty en E. Foner (eds.), *The Reader's Companion to American History* (Boston 1991).
- History.com, 'Stokeley Carmichael' (2009), <http://www.history.com/topics/black-history/stokely-carmichael> (5 januari 2015).
- Hobsbawm, E., *The Age of Extremes. The Short Twentieth Century 1914-1991* (Londen 1994).

- James, H., *Europe Reborn. A History, 1914-2000* (Harlow 2003).
- Judt, T., *Postwar. A History of Europe Since 1945* (Londen 2005).
- Lothian, K., 'Moving Blackwards: Black Power and the Aboriginal Embassy', in: I. Macfarlane en M. Hannah (eds.), *Transgressions: Critical Australian Indigenous Histories* 16 (Acton 2007) 19-34.
- Lothian, K., 'Seizing the Time. Australian Aborigines and the Influence of the Black Panther Party, 1969-1972', *Journal of Black Studies* 35 (2005) 179-200.
- Lucardie, A.P.M., 'The New Left in France, Germany and The Netherlands: Democratic Radicalism Resurrected?' (2008), <http://dnpp.eldoc.ub.rug.nl/FILES/root/publicatieLucardie/newleft/DemRadRes-08.pdf> (24 oktober 2014).
- Macintyre, S., *A Concise History of Australia* (Cambridge 1999).
- Martin, B., 'Activism, Social and Political', in: G.L. Anderson en K.G. Herr (eds.), *Encyclopedia of Activism and Social Justice* (Thousand Oaks 2007) 19-27.
- Marwick, A., '1968' and the Cultural Revolution of the Long Sixties (c. 1958-c.1974)', in: G. Horn en P. Kenney (eds.), *Transnational Moments of Change: Europe 1945, 1968, 1989* (Langham 2004) 81-94.
- Marwick, A., *The Sixties. Cultural Revolution in Britain, France, Italy, and the United States, c.1958-c.1974* (Oxford 1998).
- Maynard, J., *Fighting for Liberty and Freedom. The Origins of Australian Aboriginal Activism* (Canberra 2007).
- McGrath, P.F. en D. Brooks, 'Their Darkest Hour: the Films and Photographs of William Grayden and the History of the 'Warburton Range controversy' of 1957', in: M. Nugent en S. Konishi (eds.), *Aboriginal History* 34 (Canberra 2010).
- McWilliams, J.C., *The 1960s Cultural Revolution* (Westport 2000).
- McGregor, R., 'Protest and Progress: Aboriginal Activism in the 1930s', *Australian Historical Studies* 25 (1993) 555-568.
- Merlan, F., 'Indigenous Movements in Australia', *Annual Review of Anthropology* 34 (2005) 473-494.

- Minow, M., *Between Vengeance and Forgiveness. Facing History after Genocide and Mass Violence* (Boston 1998).
- Mitropoulou, A., ‘Was the European student movement of the 1960s a global phenomenon?’ (2 juli 2011), <http://www.e-ir.info/2011/07/02/was-the-european-student-movement-of-the-1960s-a-global-phenomenon/> (25 oktober 2014).
- Parbury, N., *Survival. A History of Aboriginal Life in New South Wales* (Surrey Hills 2005).
- *The Parliament of the Commonwealth of Australia and Indigenous Peoples 1901-1967*. Commonwealth of Australia 2000 Canberra.
- Richardson, T., The Rise of Youth Counter Culture after World War II and the Popularization of Historical Knowledge: Then and Now (Paper presented at the Historical Society 2012 annual meeting ‘Popularizing Historical Knowledge: Practice, Prospects, and Perils’ Columbia 2012) 1-20.
- Righart, H., *De Eindeloze Jaren Zestig. Geschiedenis van een Generatieconflict* (Amsterdam 1995).
- Righart, H., P. Luykx en N. Pas, *De Wereldwijde Jaren zestig. Groot-Brittannië, Nederland, de Verenigde Staten* (Utrecht 2004).
- Robinson, S. en J. Ustinoff (eds.), *The 1960s in Australia: People, Power and Politics* (Newcastle upon Tyne 2012).
- Rootes, C.A., ‘The Development of Radical Student Movements and Their Sequelae’, *Australian Journal of Politics and History* 34 (1988) 173–186.
- Rowse, T., ‘The Reforming State, the Concerned Public and Indigenous Political Actors’, *Australian Journal of Politics and History* 56 (2010) 66-81.
- Sandoval Villalba, C. Briefing Paper. Transitional Justice: Key Concepts, Processes and Challenges http://www.idcr.org.uk/wp-content/uploads/2010/09/07_11.pdf. 2011. 15 september 2014.
- Scalmer, S., *Dissent Events. Protest, Media and the Political Gimmick in Australia* (Sydney 2002).
- Steffanoni, J. The New Left and the ‘Lucky Country’ <http://jonathansteffanoni.blogspot.nl/2012/10/the-new-left-and-lucky-country.html>. 29 oktober 2012. 28 december 2014.

- Taffe, S., 'Aftermath' (2014),
http://indigenoustrights.net.au/civil_rights/the_referendum,_1957-67/aftermath#_edn1 (5 januari 2015).
- Taffe, S., *Black and White Together. FCAATSI: The Federal Council for the Advancement of Aborigines and Torres Strait Islanders 1958-1973* (St. Lucia 2005).
- Torpey, T., *Politics and the Past: On Repairing Historical Injustices* (Landham 2003).
- United Nations Rule of Law, 'Transitional justice', (Versie onbekend),
http://www.unrol.org/article.aspx?article_id=29 (15 september 2014).